

Št. 10

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XVIII

Ravne na Koroškem, 14. februarja 1981

Št. 3

„Popolno sodelovanje in enakost invalidov“

Pohabljeni in prizadeti so morali v stari Sparti, ki je slavila zdrav duh in zdravo telo, umirati nasilne smrti, pri nekaterih primitivnih ljudstvih pa so ostareli odhajali umirat v divjino. Te krute zakone danes zamenjuje znanost, ki želi prizadetim čim bolj pomagati, in pa humanejša zakonodaja, ki ne dovoljuje razlik med zdravim in invalidom. Formalno torej velik napredek od špartanske vzgoje do današnjih dni. Toda v življenju je seveda zmeraj nekoliko drugače, zato vsak težji invalid nosi v sebi kakšno grenko zgodbo, polno posmeha in zlobe. Tega kajpada nobena ureditev ne more preprečiti, če v človeku ni dobrega, če v njem ni nobenega čuta do bolne-

ga ali prizadetega, potem mu tega pač nihče ne more predpisati na recept.

Generalna skupščina OZN je leto 1981 razglasila za mednarodno leto invalidov z geslom: »Popolno sodelovanje in enakost invalidov«. V naši državi gre zakonodaja invalidom na roke; kakor sami trdijo, je to sploh najboljše zakonodaja v svetu. Žal pa imajo ob tem nekateri še vedno hude probleme v svojem delovnem in življenjskem okolju. Samo v naši občini je 2500 invalidov, od tega je kar 582 zaposlenih v železarni. To povzroča nemajhne težave tako invalidom, kot službi, ki mora te probleme reševati. Rehabilitacija je težavna že zato, ker kar 60% pri nas

zaposlenih invalidov nima končne osnovne šole. Največ invalidov pride iz metalurških obratov. Te potem razporejajo kot kontrolorje, skladiščne delavce, v pripravi dela, na krožnih žagah in drugod. V bodoče bo to nekoliko lažje, saj je že v pripravi tak razvid del, kjer bodo zapisana dela in naloge, ki jih je mogoče prilagoditi invalidom. Morda bo potem tudi manj nezadovoljstva med rehabilitiranimi delavci glede nadomestil OD. Sicer pa se invalidski problematiki v naši železarni nasploh obetajo boljši časi. Za zdaj je že izdelan natančen finančni načrt o tem, kako uporabiti denar, ki se steka na račun davčnih

olajšav za tiste TOZD, ki imajo veliko zaposlenih invalidov. Načelno velja, da bo denar porabljen za prilagajanje delovnih mest invalidom, za posodobitev proizvodnega procesa in odpravljanje težkih delovnih mest.

Čeprav se naša strokovna služba trudi, da bi problematiko omilila, pa invalidnost vseeno narašča, vendar ne izključno na račun nezgod pri delu in narave dela, pač pa tudi zaradi bolezni našega časa. Pri slednjem pa si lahko sami še dosti pomagamo.

O tem bomo letos seveda še pisali.

Z. Strgar

STANDARD IN INFORMIRANJE

Pred problemsko konferenco sindikata

V preteklih tednih so osnovne organizacije sindikata železarne Ravne razpravljale predvsem o gradivih, ki ga je pripravil IO konference OO ZS s svojimi komisijami, in sicer:

o osnutku ocene o urejenosti družbenega standarda zaposlenih in

o osnutku ocene o informiranju zaposlenih v železarni Ravne.

To sta namreč tudi glavni temi problemske konference sindikata, ki naj bi bila predvidoma 18. februarja 1981. Vedeti namreč moramo, da je pred nami tudi obravnava zaključnih računov in je prav, da z razjasnjenimi in usklajenimi stališči o navedenih področjih odločamo o razporejanju dohodka in čistega dohodka.

Zaradi specifičnosti sta namenoma izpuščeni področji invalidske problematike in varstva pri delu. Ta bo deležna posebne pozornosti in obravnavana pri ustreznih komisijah.

STANOVANJA

Tu smo v preteklosti že zelo veliko storili, a stanovanj za novo sprejete delavce še vedno manjka. Takole razmišljamo:

— ob vsaki novi investiciji bi bilo dobro planirati tudi denar za gradnjo stanovanj za novo sprejete delavce

— ne gradimo več novih naselij brez vrtecev, otroških igrišč, trgovin in telefonskih govornic itd.

— če se bomo v času gradnje bolj živo zanimali za to, kako napreduje, bomo morda skrajša-

li roke in bo kvadratni meter nemara cenejši

— skupni samski dom železarne in Hidromontaže je imenitna reč, vseeno pa ne pozabimo terjati garsonjere za samce tudi v blokovni gradnji

— bolj bi se morali zanimati za delo KS, SKIS, hišno samoupravo, delo DPO v KS itn.

DRUŽBENA PREHRANA

Delovna skupina, ki je pripravila gradivo, meni, da ne bi sprejemali novih zaključkov prej, preden ne bodo uresničeni zaključki problemske konference sindikata iz leta 1979, in to:

— odpraviti vrste pred razdeljevalnicami hrane in pri tem upoštevati časovni in prostorski razpored

— razširiti delovanje potrošniškega sveta tudi na druga področja družbenega standarda zaposlenih

— izboljšati kvaliteto prehrane ter kontrolo pri njeni pripravi; analizirati možnost prehoda na prehrano v lastni režiji

— zgraditi sodobno razdeljevalnico prehrane z ločenim bifejem in čajno kuhinjo pri valjarni

— povečati izbiro prehranskih artiklov in brezalkoholnih pijač v prosti prodaji

— prepočasi nabavljamo avtomate za hladne osvežilne pijače

— razmisliti o uvedbi skupnega prihodka med TOZD družbeni standard in Merxom — TOZD gostinstvo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Lep dan

(Nadaljevanje s 1. strani)

Poleg tega je treba oceniti ustreznost samoprispevka posameznika k ceni obroka, o ustreznosti sedanjih jedilnic, o sistemu javljanja potreb po malicah itn.

ORGANIZIRANO LETOVANJE

Tudi tu nedosledno izvajamo zaključke problemske konference iz leta 1979, in to:

— ni bil imenovan odbor za gradnjo in spremljanje gradnje rekreacijskega centra v Portorožu

— v letu 1980 niso dokončana predvidena dela za izgradnjo centra Ivarčko jezero: sanacija jezera z zunanjimi rekreacijskimi površinami, sanitarijami, tuši in dovozno cesto s parkirišči.

Spregovoriti je treba tudi o višini in ustreznosti sedanjega sistema regresiranja.

REKREATIVNA IN KULTURNA DEJAVNOST

Tu niso uresničeni še naslednji sklepi:

— izdelava načrtov za gradnjo trimskega kabineta za preventivno in kurativno zdr. rekreacijo

— park telesne kulture postopno dopolniti s kegljiščem in z zunanjimi igrišči za tenis, od-

— izboljšati je treba obveščanje o mesečnih in tedenskih planih ter rezultatih v glasilih, posebej pa še v tozidih (samoupravni organi, oglasne deske); mesečni prikazi v glasilih so preprosti in večkrat ne potrjujejo dejanskega stanja

— opredeliti vire posameznih informacij in odgovornost poslovnih organov ter strokovnih služb za pravočasno, kvalitetno in celovito obveščanje delavcev.

Delegatska gradiva in odnosi

— gradiva za samoupravne dejavnosti, seje samoupravnih organov in delegacij so še preobsežna in prezahtevna

— nujen je odprt in povezan sistem medsebojnega obveščanja ter kratka in jasna informacija

— razmisliti o možnosti, da bi se za eno sejo pripravilo gradivo v obliki enega Poročevalca, ne v več številkah (zmeraj dodati krajšo vsebinsko obrazložitev)

— opredeliti način selekcioniranja in določanja prednosti informacij

— več pozornosti posvetiti točnosti oziroma izvirnosti informacij ter odgovornosti zanje

— planirati samoupravne aktivnosti ter opredeliti naloge in

Sredstva obveščanja in njihovi organi

— vsa vprašanja v zvezi z informiranjem je treba opredeliti v posebnem samoupravnem aktu

— v Informativnem fužinarju doseči večjo standardizacijo informacij, vsebino poročevalcev pa skrajšati in poenostaviti

— ozvočenje urediti v vsaki TOZD ter s primernim programom omogočiti obveščanje vseh zaposlenih prek tega medija; izboljšati je treba slišnost, prav tako objave na oglasnih deskah

— nujna je normativna opredelitev samoupravnih organov za informiranje: odbor za informiranje, uredniški odbor in svet glasil, ki jih moramo čimprej imenovati oziroma izvoliti

— v internih glasilih več storiti za sprotno obveščanje o delu DPO

— v okviru občine Ravne čimprej urediti vprašanje (status) Koroškega fužinarja, ki je dejansko občinsko in delno že regijsko glasilo.

Program samoupravnih aktivnosti in center za samoupravo in informiranje

— pri sestavi programa moramo opredeliti naloge in odgovornost centra za samoupravljanje in informiranje, poslovnih organov, družbenopolitičnih organizacij ter strokovnih služb, način usklajevanja in selekcioniranja aktivnosti ter delegatskega gradiva

— prav tako je treba opredeliti vlogo in naloge centra za samoupravljanje in informiranje kot tudi njegove pristojnosti in odgovornost za posamezna področja

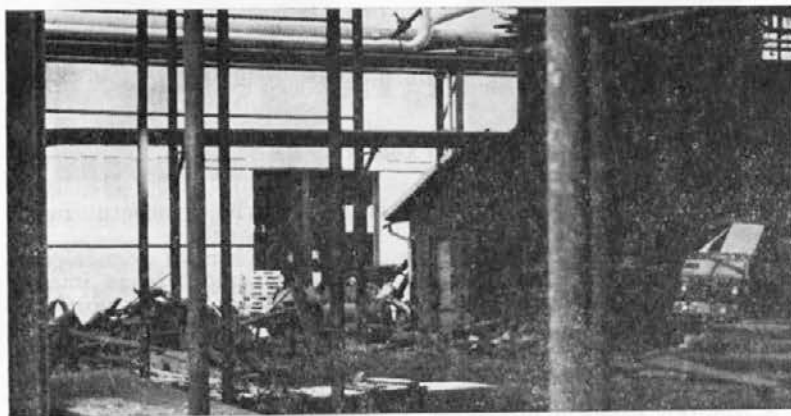
— v pripravi je poslovnik za delo samoupravnih organov in delegacij, ki ga je treba čimprej dokončati.

Obveščeno zaposlenih o delu sindikata

— vse osnovne organizacije sindikata morajo oceniti obveščeno delavcev o delu osnovne organizacije sindikata in konference osnovnih organizacij sindikata, medsebojno obveščanje med osnovno organizacijo sindikata in ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami ter povezanost in obveščanje med osnovno organizacijo in izvršnim odborom konference osnovnih organizacij v železarni Ravne

— v vsaki osnovni organizaciji sindikata je treba pridobiti in izvoliti enega ali tudi več članov za področje informiranja in politične propagande, za katere bo organizirano izobraževanje in usposabljanje za delo na tem področju

— v vseh osnovnih organizacijah sindikata moramo oceniti politične priprave na odločanje s poudarkom na priprave za predhodne obravnave in nakazati pomanjkljivosti ter nato predlagati rešitve za boljše delo na tem področju.

Sonce na obisku

bojko, košarko, obnoviti drsališče in stadion.

Pri kulturni dejavnosti delovna skupina verjame, da je z nastavitvijo poklicnega kulturnega referenta to področje zadovoljivo organizirano.

Treba pa je opredeliti vlogo in pomen tozda družbeni standard ter s tem v zvezi tudi dokončno rešiti njegovo financiranje.

INFORMIRANJE

Proizvodni rezultati in zaključni računi

— uskladiti je treba metodologijo zajemanja in prikazovanja podatkov, ki jo zahteva SDK in jo uporabljamo pri nas, z ono, ki je zakonsko predpisana v ZZD (opozorilo posveta družbenopolitičnih delavcev julija 1980)

— dajanje rezultatov gospodarjenja je možno še izboljšati, saj so vsi podatki razen natančnih finančnih znani že pred bilanco

— roke za obravnavo podatkov o gospodarjenju je treba nujno podaljšati; zdaj so prekratki in ne omogočajo celovitega informiranja za odločanje

odgovornosti poslovnih organov, strok. služb, centra za samoupravljanje ter DPO

— razvoj delegatskih odnosov zavirajo obsežna ter zahtevna gradiva, kratki roki za obravnavo in zelo pogostne aktivnosti

— za hitrejši razvoj delegatskih odnosov je nujna večja dejavnost DPO, ki morajo skrbeti za nenehno usmerjanje delegatov in njihovo kvalitetno izobraževanje

— klub samoupravljalcev je lahko pomembna in učinkovita oblika usposabljanja, zato ga je treba ustanoviti.

Samoupravni organi in povratne informacije

Obveščanje delavcev o delu samoupravnih organov in delegacij je pomanjkljivo in nedosledno. Obvezno je treba objavljati dnevne rede in zapisnike na oglasnih deskah v TOZD in del. skupnostih, v internih glasilih pa za organe delovne organizacije in sozd.

Premalo je povratnih informacij o izvajanju sklepov ter odgovornih na vprašanja in pripombe delegatov.

Decembrska nabava in prodaja doma, uvoz in izvoz

NABAVA

Zaradi zmanjšane dotoka in večje porabe starega železa so se zaloge v decembru znatno zmanjšale. Pri dobavah je bil precej opazen vpliv zimskih razmer, k temu pa je še pripomoglo pomanjkanje belega in sivoga surovega železa.

Preskrba s ferolegurami, karburitom, nemetalnimi dodatki, livarskim peskom in ognjestalnimi materiali je naletela na izredne težave zaradi zimskih motenj v cestnem prometu, čeravno so imeli dobavitelji blago na zalogi. Problematična je bila preskrba z industrijskimi olji in mazivi, predvsem zaradi pomanjkanja surovin iz uvoza. Najbolj labilna pa je bila preskrba z izdelki črne metalurgije in kovinsko predelovalne industrije, utenzilij, vijačnega blaga in podobno.

PRODAJA DOMA

TOZD JEKLOLIVARNA. S prizadevnim delom in ugodnim asortimanom je TOZD preseгла načrtovano prodajo tako količinsko kot tudi vrednostno. Preneseni zaostanki v leto 1981 znašajo za poldrugi mesec proizvodnje.

TOZD VALJARNA. TOZD se je prvič približala načrtovani količini prodaje gredic kljub težavam s čiščenjem, ki je v TOZD že kar konstanten problem. K skupnemu uspehu pa je največ prispevala proizvodnja na srednji progji.

TOZD KOVAČNICA. Obveznosti do načrtovane prodaje je TOZD izpolnila. Zaostanki do kupcev so pretežno v kvaliteti visoko legiranih jekel.

TOZD JEKLOVLEK. Šele v decembru je bila TOZD prvič v letu 1980 pod predvidenim planom prodaje na domačem trgu. Zaradi poudarjanja izvoza je izostala večja količina brušenega jekla, ob pomanjkanju primerne vložke za vlečno žico pa beležimo precejšen zaostanek.

TOZD ORODJARNA. TOZD je količinsko in vrednostno preseгла prodajo na domačem trgu. Kontinuirane dobave orodnih plošč omogočajo lažje zadovoljevanje potreb naših kupcev. Vedno pogosteje pa se pojavljajo zahtevki za izdelavo kompletnih jarmov, tako da bo v TOZD potrebno razmišljati tudi o tem.

TOZD STROJI IN DELI. Načrtovano mesečno realizacijo na domačem trgu so v TOZD presegli za 25 odst. Predvsem je bila zadovoljiva proizvodnja pri obdelavi ulitkih, odkovkih in valjih. Odpremljeni pa sta bili tudi dve stiskalnici. Povpraševanje po tovrstnih proizvodih je zadovoljivo, precej težav pa nastaja pri oblikovanju cen proizvodov, predvsem za tiste TOZD, ki so v skupnem prihodu.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI. TOZD je tako količinsko kot tudi vrednostno preseгла načrtovano

realizacijo na domačem trgu za 44 odst. Kljub doseženi planirani realizaciji v letu 1980 pa v TOZD beležijo zaostanke. Zasedenost z naročili je tudi v letu 1981 zadovoljiva, pri upogibnem orodju pa sprejemajo naročila že za I. kvartal 1982.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI. TOZD je vrednostno preseгла načrtovano realizacijo na domačem trgu za 78,0 odst. Na njeno višino v decembru je vplivalo tudi povišanje cen tovrstnih izdelkov v novembru. Povpraševanje po orodju in vrtnih kladivih presega dosežanje možnosti proizvodnje TOZD. Težave pa nastajajo tudi pri proizvodnji svetrov, saj ni zagotovljenih zadostnih količin votlosvedrnega jekla iz uvoza.

TOZD VZMETARNA. Količinsko in vrednostno je TOZD preseгла plan prodaje na domačem trgu za 30,0 odst. Povpraševanje po tovrstni proizvodnji presega možnosti proizvodnje TOZD, zato nekatere tipe vzmeti proizvajajo na osnovi kooperacijskih pogodb, da tako kupcem lahko zagotavljajo redno dobavo. Težave pa nastajajo pri dobavah vzmeti proizvajalcem avtomobilov.

TOZD RO PREVALJE. Preseganje prodaje domačim kupcem znaša 15,0 odst., zasedenost z naročili je zadovoljiva pri orodju z držajem, izvrtini in pri krožnih žagah, medtem ko pri proizvodnji nožev primanjkuje naročil.

UVOZ

S skupnimi naporji so bile devizne pravice in tudi sredstva za redno proizvodnjo zagotovljene. Če ni bila možna razrešitev materiala s carinskega nadzorstva s potrebnimi dokumenti, so to rešile s posebnim dovoljenjem carinarnice ali zvezne carinske uprave in zato ni bilo zastojev v proizvodnji.

Slej ko prej pa so bile tudi težave z režimskimi dovoljenji, predvsem DK za reprodukcijski material za proizvodnjo stiskalnic. Za električne dele stiskalnic je pristojno združenje Unimatik sicer dalo svoj pristanek na uvoz skupaj z dovoljenjem, na Narodno banko Slovenije pa je dovoljenje z veljavnostjo do 31. 12. 1980 prispelo v letošnjem letu. Odobrena nam je bila le slaba šestina potrebnih sredstev. To moramo sedaj rabiti kot avans, vendar le 30 odst. odobrenega zneska, ali drugače povedano: približno osemnajstino potrebnih sredstev, za katera smo zaprosili. Pa še to moramo pokriti s kontingentom za letošnje leto. Za kontingente bo obstajal avtomatizem, kar pomeni, da homo lahko za uvoz rabili le določen odstotek od realiziranega uvoza — kontingenta.

Enako velja za orodje. Zanj smo prejeli dovoljenje sicer še nekaj dni pred zaključkom leta, poslani so bili pri DDK sicer prijavljeni (naročila pa dana pred tem), vendar so obstajale le neznatne možnosti za izpolnitev teh naročil do kraja leta, in je večina tako odobrenih sredstev prešla na prehodne sklepe, s tem pa tudi nismo mnogo pridobili, ker gre uvoz po predhodnih sklepih in breme skrajšanega kontingenta za leto 1981.

Koncem decembra je Narodna banka Slovenije potrdila nekaj

manjših poslov za uvoz delov za investicijsko vzdrževanje. Na te sklepe smo prav tako čakali približno pol leta (od končne odobritve pa do potrditve).

IZVOZ

V decembru smo prekoračili plan izvoza za 13,0 odst. Na konvertibilno področje smo izvozili 56,0 odst. Letni konvertibilni načrt izvoza za čvrsto valuto smo dosegli z 99,0 odst., medtem ko smo pri izvozu za kliring zaradi

ODMEVI:

Zakaj jeklarna lani ni ponovila v letu 1979 dosežene tonaže

Razvozlavanje ustnih in pisnih izjav v zvezi s pomanjkanjem delavcev v jeklarni na eni strani in oceno, da so kadrovska gibanja v letu 1980 bila najugodnejša v zadnjih letih, bi bilo uspešno le ob uporabi vseh realnih kazalcev.

Prav tako je potrebno vedeti oziroma si pravilno tolmačiti, kaj pomeni tehnološko pogojeno število ljudi. Za interpretacijo kadrovske problematike v jeklarni je le treba izhajati iz procesa in načina dela ter prikazati tudi tista dejstva, ki jih včasih rajši ne prikazujemo, da ne bi te dejavnosti preveč izpostavljali. Zadnja leta smo rajši teoretizirali, kaj, kako in zakaj mladini ni mar metalurgija, namesto da bi praktično pristopili na terenu, poiskali in ponderirali osnovne motivacijske faktorje ter jih tako naredili učinkovite.

Če že zapišemo številko 245 in rečemo, da je tehnološko pogojeno število delavcev za obdelavo materiala, moramo vedeti, da poprečno toliko ljudi mora skozi vsa leta imeti vse šihte. Poudarjeno je bilo, da je letni dopust pravica in obveznost, to pa pomeni, da glede na pravico do dopusta lahko tehnološko pogojeno število 245 zadržimo le, če bo zaposlenih 265 delavcev in lahko organiziramo porabo dopusta enakomerno skozi vse leto. Obstajajo še odsotnosti tudi zaradi bolniške, izrednih in drugih odsotnosti itd., tako je potrebno število ljudi povsem neka mnogo večja številka od 245. V delovnem razmerju so tudi delavci, ki niso sposobni za aktivna dela pri obdelavi materiala; tudi ti se štejejo med zaposlene pri obdelavi materiala. Številko 245 smo jeklarji prijavi v kadrovske službe, da sama na osnovi statistike odsotnosti izračuna dejansko potrebno število delavcev za jeklarno in pridobi ustrezne kadre. V jeklarni bi tako lahko izvrševali svoje planske obveznosti in naraščajoče kakovostne zahteve trga.

V železarni Ravne se zadnja leta močno zvišuje raven kvaliteta programa. Za primerjanje lahko vzamemo merilo, ki ga v jeklarni uporabljamo, to je po-

izpada izvoza armatur precej zaostali za planom.

Kljub prizadevanju, da bi v decembru čimveč odpremili, kar bi omogočilo, da bi letni načrt vsaj za čvrsto valuto celo preseglili, nam to ni uspelo. Zaradi izkoriščenosti kontingenta je prišlo v decembru do zapore brezarinskega uvoza v državo EGS. Posledica tega je bila, da smo morali odpremo paličastega jekla v Zahodno Nemčijo ustaviti in jo preložiti na januar 1981.

intenzivnejše iskanje in pridobivanje strokovnih kadrov, ki se zaposlujejo na obdelavi informacij.

Ko analiziramo dogajanja v letu 1980, moramo zaradi realne primerjave izločiti navedeno reorganizacijo v letu 1980. Kadri, ki jih je TOZD jeklarna pridobila na ta način, opravljajo dela, ki so jih tudi pred reorganizacijo.

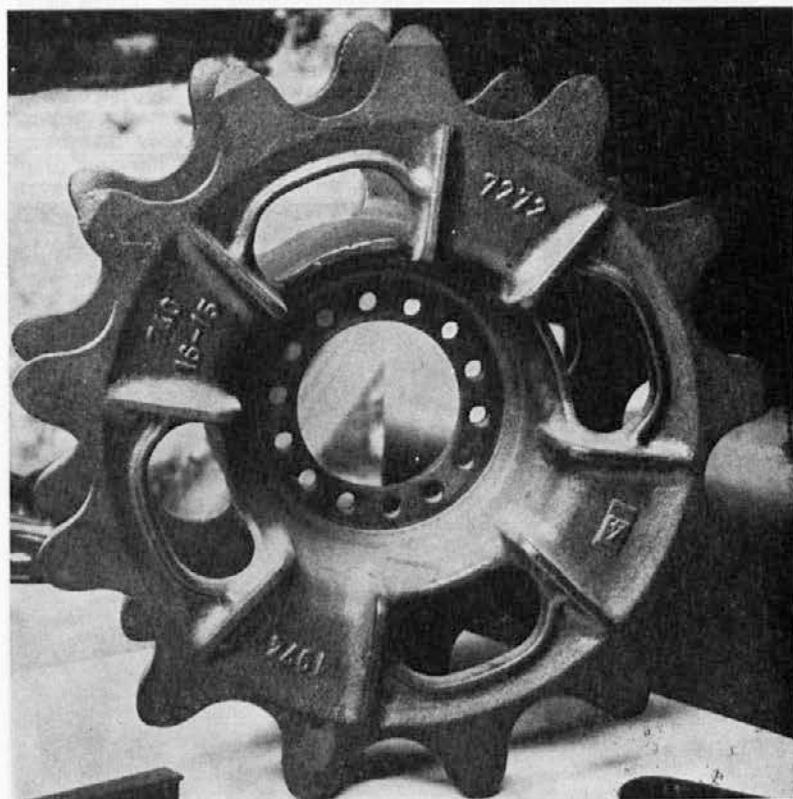
V jeklarni je bilo v letu 1979 zaposlenih poprečno 322 delavcev na mesec. Od tega je bilo pri obdelavi materiala zaposlenih poprečno 277. V letu 1980, ko se je nadaljevalo pridobivanje novih strokovnih kadrov, je bilo v jeklarni zaposlenih poprečno 321 delavcev na mesec, to je poprečno eden manj kakor leto prej. Pri obdelavi materiala je bilo zaposlenih poprečno 273 delavcev, to pa pomeni poprečno na mesec 1,5% manj kakor prejšnje leto. Iz omenjenega sledi, da je jeklarna v letu 1979 izdelala 64.85 ton/m./delavca na obdelavi materiala, v letu 1980 pa 65.45 ton/m./delavca na obdelavi materiala. Ta kazalec seveda še ne pove vsega o ugodnih ali neugodnih kadrovskih gibanjih.

Ko analiziramo delo na obdelavi materiala in primerjamo lanske kazalce z letom rekordne proizvodnje, zasledimo tudi to, da smo za tona jekla v letu 1979 vložili 2,01 učinkovnih ur/tono, v letu 1980 pa 1,92 učinkovnih ur/tono:

leto	TOZD	jekl. I	jekl. II	priprava vložka	EPŽ
1979	432923	221164	138224	60789	12846
1980	411194	208515	137104	13402	12173
1979	2.01	2.46	1.11	0.28	9.26
1980	1.92	2.39	1.09	0.25	7.38
80/79	95.5	79.2	98.2	89.3	79.7

Tabela prikazuje skupaj vložene učinkovne ure na obdelavi materiala in učinke, izražene v

vloženih urah na tona odlitega jekla. Komentar ni potreben. Potrebna pa je analiza in sinteza,

»Zvezda«

ki naj razjasni, zakaj se moramo v jeklarni ubadati s takšnimi težavami. Proizvodnja v takšnih pogojih zahteva svoje, kakovost izdelkov in proizvodnje ob modernizaciji na istem prostoru tudi. Ali bomo ob takih dejstvih še vedno govorili o pravdanju, ko postavljamo, da naj vsak dela svoje delo, da naj vsakemu delu priznamo svojo zahtevnost?

Res je, da na prvo mesto neizvršitve plana jeklarne postavljamo zelo slabo kakovost starega železa. To pa zato, ker zaradi slabe kakovosti starega železa nismo mogli ponoviti proizvodnje decembra 1979. Če bi nam to uspelo, bi ponovili proizvodnjo iz leta 1979. Kakovost starega železa po obliki pa je res bila skozi vse leto slaba, v zadnjem kvartalu pa zelo slaba. Na drugo mesto težav, ki so nam onemogočile izvršitev plana za leto 1980, postavljamo slabo kakovost doloblokov. Razumljivo, da je kakovost slaba. Uvažati ne moremo. V naši domovini pa je samo en proizvajalec, ki ima dober trg. Slabša je kakovost, boljše ima trg.

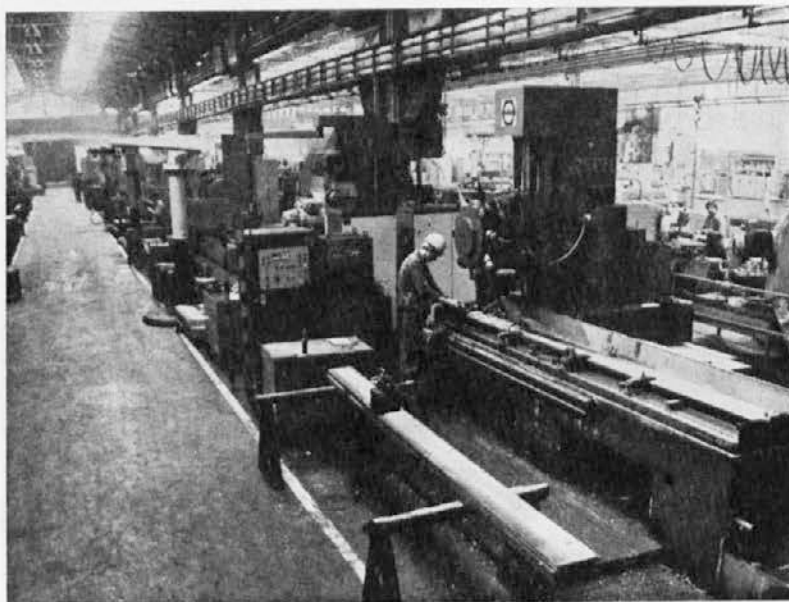
Vsak delavec pri obdelavi materiala je več naredil kakor leto poprej, pa vendar nismo izpolnili plana. Če bi skozi vse leto imeli več delavcev pri obdelavi materiala, bi plan prav gotovo »naredili«. Zakaj pomanjkanja delavcev ne postavljamo kot prvi vzrok manjše proizvodnje? Zato, ker se ne želimo pravdati. Dokler modernizacija ne bo gotova, bosta prisotnost delavcev pri obdelavi materiala in količina najtesneje povezana, kasneje bo potrebno še strokovno znanje. Danes je treba delati in razmišljati v dveh smereh. Ena naj bo v zagotavljanju tehnološko pogojenega števila delavcev vedno na delu, druga v pridobivanju pravega potrebnega strokovnega znanja. Da bo modernizacija lahko tekoče napredovala, moramo izdelati veliko veliko kakovostnega jekla. To pa zahteva polno angažiranost strokovnih kadrov jeklarne.

Pomočnik ravnatelja
TOZD jeklarna
Stanko Kovačič

VPLIV SPREMENJENIH PRISPEVNIH STOPENJ NA OD

V občini Ravne se bodo letos prispevne stopnje za namene skupne in splošne porabe spremenile (na osnovi rep. zakona o obračunavanju in plačevanju skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti):

Vrsta prispevka	1980	1981	razlika (1981 — 1980)
— izobraževanje	5,18	5,37	+0,19
— kultura	1,20	1,20	—
— telesna kultura	0,69	0,70	+0,01
— socialno skrbstvo	0,84	0,95	+0,11
— otroško varstvo	0,99	2,88	+1,89
— republiški davek	1,00	1,00	—
— občinski davek	0,50	0,50	—
— zdravstveno zavarovanje	6,85	1,26	—5,59
— inval. pokoj. zavarovanje	11,50	11,10	—0,40
— otroški dodatek	1,98	1,16	—0,82
— dodatna solidarnost	1,00	0,80	—0,20
s k u p n o	31,73	26,92	—4,81

»Ulica« mehanskih obdelovalcev

Zato bomo morali temu primerno znižati bruto osebne dohodke. Količnik za njihov preračun je s formulo določil republiški sekretariat za finance. Za občino Ravne znaša 0,93760152.

V naši službi za sistem OD so preračunali novo vrednost enote del tako, da so VED za vsak tozid in delovno skupnost iz decembra 1980 pomnožili z navedenim količnikom. Tako so dobili nove VED:

Tozid — delovna skupnost	VED XII/80	količnik 0,93760152	VED I/81 (1×2)
Jeklarna	2,38		2,23
Jeklolivarna	2,36		2,21
Valjarna	2,38		2,23
Kovačnica	2,38		2,23
Jeklovlek	2,37		2,22
Kalilnica	2,33		2,18
Orodjarna	2,35		2,20
Stroji in deli	2,37		2,22
Industrijski noži	2,34		2,19
Pnevmatični stroji	2,33		2,18
Vzmetarna	2,36		2,21
Energija	2,34		2,19
Elektrotehn. stor.	2,34		2,19
Strojno gradb. vzdrž.	2,34		2,19
Transport	2,33		2,18
Rezalno orodje	2,38		2,23
Projektiv, izvajal. inž.	2,33		2,18
Razvoj proizv. in trga	2,33		2,18
Komerciala	2,34		2,19
Kontrola kakovosti	2,34		2,19
Družb. standard	2,34		2,19
Računovodstvo	2,33		2,18
Gospodarjenje	2,33		2,18
Kadr. splošne zadeve	2,33		2,18
Posebna finančna služba	2,33		2,18
Skupaj DO	2,35		2,20

Ta preračun pomeni nespremenjen neto OD za delavce s stalnim bivališčem v občini Ravne (ker se količnik določa po sedežu OZD) in nižjega za delavce, ki nimajo stalnega bivališča v ravenski občini; to samo v primeru, da je prispevna stopnja v njihovi občini višja kot v občini Ravne. Do sedaj so imeli ti delavci višji OD, ker so imeli nižje prispevne stopnje.

Plače, izračunane po novih prispevnih stopnjah, bomo dobili 15. februarja.

(Vir: informacija službe za sistem OD)

DOPOLNITI SISTEM OD

Lanska 42. številka Poročevalca je prinesla osnutek tez o nadaljnjem razvoju samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov v železarni, letošnja 4. pa predlog teh tez, obe pod tretjo točko osebne dohodke. Z zborov delovnih ljudi povzemamo naslednje pripombe v zvezi z osebni dohodki:

1. Sprememba vrednotenja strokovnosti in odgovornosti

Večina tozidov in del. skupnosti ni za znižanje strokovnosti. Utemeljitev: strokovnost, pridobljena z rednim šolanjem in delovnimi izkušnjami, postaja z naglim razvojem proizvodjalnih sredstev vse pomembnejša.

Bolje bi bilo treba ovrednotiti odgovornost. Število točk zanjo naj bi bilo odvisno od teže odgovornosti za posamezna dela in naloge.

2. Sprememba vrednotenja najtežjega fizičnega dela

Vsi tozidi in del. skupnosti so bili za višje vrednotenje tega dela. Predlagajo, naj ga vrednotijo tako, da bo nova analitična ocena del vplivala na višjo skupino sestavljenosti dela. Posebno pozornost je treba posvetiti meritvam fizičnega napora.

3. Sprememba karakteristik upravljanja

V metodi analitične ocene dela doslej nismo imeli opredeljene zahtevnosti dela za odgovornost. Ker je karakteristika upravljanja pravzaprav odgovornost za vodenje, jo moramo tako tudi opredeliti. Da pa bi bila odgovornost v vrednotenju dela vključena v celoti, jo moramo dopolniti še z odgovornostjo za poslovanje in ustvarjalnost ter za neposredno delo. Na javni razpravi so vsi tozidi in delovne skupnosti te predloge sprejeli.

4. Uvedba strokovnih kategorij

Večina zborov delovnih ljudi je za to, da jih uvedemo. Potrebne so zato, ker prihaja pri izdelavi analitične ocene dela v končnem rezultatu do nelogičnih oziroma neuskkljenih analitičnih ocen dela glede na seštevke vseh točk.

5. Uvedba tipičnih del in nalog

Za vsako strokovnostno kategorijo naj bi izdelali določeno število analitičnih ocen dela. Zbori so za to. Tako bomo lahko prav vrednotili vsa dela in naloge v delovni organizaciji.

6. Sprememba razpona v analitični oceni dela oziroma osebnega dohodka

Večina zborov ni za višji razpon v analitični oceni dela. Razloga: stabilizacija in bojazen, da bi z njim pridobili le nekateri.

Delavci tudi niso za stalen (vnaprej določen) razpon. Menijo, da mora biti ta v večji meri rezultat nagrajevanj po delu in rezultatih dela.

7. Sprememba poprečka osebnega prispevka

Tozdi in delovne skupnosti niso za povečanje poprečka osebnega prispevka s sedanjih 14 na 25–30%. Zahtevajo, da sistem OD izdela boljše merila (normative). Po njih naj bi sledilo povečanje osebnega prispevka po količini, kakovosti in gospodarnosti dela na osnovi rezultatov dela.

8. Dopolnitev posrednih meril

Vsi tozdi in delovne skupnosti vztrajajo, da se posredna merila za ugotavljanje osebnega prispevka dopolnijo. Predpisati bi bilo treba taka, ki pozitivno vplivajo na rezultate dela v tozdi in delovni organizaciji, in ne takih, ki prinašajo brez ustreznih rezultatov dela predvsem višji osebni prispevek.

9. Programi del in nalog

V javni razpravi nanje ni bilo bistvenih pripomb. Delavci ugotavljajo, da ni povsod zaživel ugotavljanje osebnega prispevka po programih del in nalog. Menijo, da je treba ocenjevati delo na osnovi uresničenih programov povsod, kjer je to možno, oziroma po delih, ki nimajo neposrednega vpliva na proizvodnjo.

10. Norme

Delavci zahtevajo, da se merila tako za količino kot tudi za kakovost in gospodarnost nujno dogradijo. Strokovne službe morajo postaviti čimbolj realne norme in najti način, kako pri skupinskih ločiti bolj ali manj uspešne delavce.

11. Minulo delo

Javna razprava je nakazala, da je treba uveljaviti delitev deleža osebnega dohodka po minulem delu. Nekateri zbori predlagajo, da bi minulo delo nagrajevali odvisno od naložb in gospodarnosti z njimi in z delovnimi sredstvi, kot je začrtano v zakonu o združenem delu.

12. Osebni prejemki

Nanje ni bilo pripomb. Vsako leto jih urejamo z družbenimi dogovori.

Drugače pa delavci predlagajo še, da bi delo v neposredni proizvodnji vrednotili višje kot pisarniškega, da bi povišali korekcijski faktor za nadomeščanje v jeklarni in da bi preverili ocene skupine posebnih pogojev dela.

Gre torej za dopolnjen sistem delitve plač. Starega, pa čeprav so ga pohvalili v nedavni televizijski oddaji, nam je preresetal tudi član predsedstva SFRJ Sergej Kraigher. Po njegovem je analitična ocena in opis dela ena bistvenih sestavin, od katere je odvisno nagrajevanje po rezultatih dela, in bi jo morali neposredno povezati z merili delitve OD na delavca iz čistega dohod-

ka. Meni, da moramo biti pri opisu delovnih mest zelo dosledni. Opisati moramo vsako, vendar ne na splošno, ampak vsako posebej (npr. za tajnice tozdov drugače kot za direktorjevo tajnico), zakaj vsak opravlja svoje delo. V našem sistemu moramo, po Kraigherjevih besedah, najti merila za oceno rezultatov dela; seveda pa to zahteva še korak naprej v samoupravni ureditvi.

V naši službi za sistem OD smo se pozanimali, ali pri nas že upoštevamo Kraigherjeve napotke. Jože Roženičnik je povedal, da so bile že doslej razlike med opisi delovnih mest tajnic (7., 8., 9. skupina sestavljenosti dela), odvisno od velikosti in od organizacijske sestave tozda ali delovne skupnosti. Seveda pa bodo opise ob zdajšnjem spreminjanju še preverili.

In kaj bo pri sistemu OD najbolj novega?

»Slo bo za dve bistveni spremembi,« je dejal tov. Roženičnik, »za pravičnejše vrednotenje del in nalog na osnovi dopoljenih karakteristik za odgovornost in fizični napor. Po odgovornosti bomo na novo ovrednotili vsa dela in naloge, glede na fizični napor

pa le težka in izredno težka dela in naloge. O osebnem prispevku pri normah, posrednih merilih in programih dela pa tole: do sedaj se nismo podrobneje spuščali v posamezne elemente. Zdaj bomo za vse tozde in delovne skupnosti pregledali normative, ali so ustrezni tako po vrsti kakor po vrednosti. Potem jih bomo popravili, potrdili ali izločili, seveda v sodelovanju s strokovnimi službami.«

In kdaj naj bi začeli spreminjeni sistem uporabljati v praksi?

»Poslovodni odbor nam je postavil rok 1. 7. 1981. Ali bomo do takrat uspeli, je seveda vprašanje. Poizkusni izračuni se lahko izkažejo nerealni oziroma neuskkljeni, in morali bomo narediti nove. Za minulo delo pa imamo čas do 1. novembra,« je dejal tov. Roženičnik.

Vidimo lahko, da sistem plač pravzaprav ne bo nov, ampak bomo poskušali napake pri starem izboljšati. Gre pač za to, da bi enkrat resnično našli ključ za pravičnejšo delitev tistega, kar pridelamo.

Helena Merkač

Med železarji komunisti

OO ZKS TOZD KOMERCIALA

Ker zadnje čase v nekaterih tozdih ravske železarne ugotavljajo, da baje v tozdu komerciala lani niso mogli zagotoviti enakega položaja za tozde izvoznike (gre predvsem za razdelitev izvoznih premij in s tem za dosego dohodka), je o teh vprašanjih spregovoril sekretar OO ZKS Aleksander Jug, ki je tudi vodja delovne skupine za področje pridobivanja skupnega prihodka, internih cen in izvoznih premij.

»Ali vsi tozdi izvozniki v naši delovni organizaciji ugotavljajo, da lani zaradi izvoza niso imeli zagotovljenega enakega položaja, ne vemo. Vemo le, da to ugotavljajo v tozdu industrijski noži, saj so delavci na zboru delovnih ljudi ob razpravi o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v železarni izrazili željo, da bi bili enakopravni z drugimi tozdi pri pridobivanju celotnega prihodka oziroma dohodka. Menijo, da je celotni prihodek oziroma dohodek njihovega tozda manjši zaradi izvoza in zato niso v enakem položaju kot tozdi, ki ne izvažajo,« je uvodoma dejal Aleksander Jug.

»Res pa je, da se na izvoznem tržišču dosega precej nižje cene kot na domačem, vendar ob tem ne smemo pozabiti, da tozdi industrijski noži dobi kot stimulacijo in tudi kot nadomestilo za manjši dohodek izvozne premije. Kot vemo, so to zvezne premije, premije slovenskih železarn in interne premije ravske železarne. Če tozdi kljub izvoznim premijam še ne dosega enakega dohodka kot na domačem tržišču, pomeni, da so prodajne cene na domačem tržišču prevelike

ali pa izvozne premije premajhne. Šele ko bi našli odgovore na navedene dileme, bi ugotovili, v kakšnem položaju so tozdi izvozniki in bi temu ustrezno lahko tudi ukrepali. Zavedati pa se moramo, da se vsi proizvodi ne morejo prodajati z enako akumulacijo. Nekateri se prodajajo po cenah, ki so znatno nad lastnimi cenami, nekateri pa znatno pod njimi. Poleg tega se tudi moramo zavedati, da je izvoz ena prvih nalog gospodarskih OZD, s tem tudi naše, in da zmanjševanje zunanjetrgovinskega primanjkljaja ne sme biti samo parola. Glede na to, da imamo po zunanjetrgovinskih predpisih vezan uvoz z izvozom, nam ne sme biti vseeno, koliko izvažamo, kajti drugače ne bomo mogli uvoziti reprodukcijskih materialov in rezervnih delov ter bo zaradi tega tudi proizvodnja za domači trg vprašljiva.

Sam izvoz pa poleg izvoznih premij prinaša tudi druge olajšave in bonitete, ki jih radi pozabljamo, niso pa nepomembne. Gre namreč za davčne olajšave, prednosti pri uvozu, investicijski izgradnji in ne nazadnje tudi pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke. Nadalje lahko ob izvozu ugotovimo, kakšni sta naša produktivnost in ekonomičnost dela. Ne smemo pa pozabiti, da nam izvoz nudi možnost ekspanzije, kar dolgoročno pomeni, da le tisti, ki bo izvažal, ne bo zaradi zasičenosti domačega trga stagniral. Če se torej povrнем k vprašanju, lahko rečem, da si lahko tozdi izvozniki zagotovi boljši položaj samo s tem, da ima čim višjo produktivnost in gospodarnost dela, kar pa lahko doseže le z boljšo organizacijo dela, z višjo izkoriščenostjo mož-

Gaz

nosti, predvsem na način večzemskega dela, z optimalnimi serijami in pravilnim asortimanom ter z zniževanjem proizvodnih stroškov,« je razložil tovariš Jug.

Vse kaže, da lahko tudi delavci v tozdu komerciala precej prispevajo k boljšim poslovnim rezultatom tozdov izvoznikov. O tem Aleksander Jug:

»Res je, predvsem je naša naloga, da pridobimo čim ugodnejša naročila po količini, ceni in kakovosti. Da pa bi to dosegli, bi morala končno zaživet tudi oddelka za cene in razizkavo tržišča, ki sta še vedno v povojih in ne dajeta tistega, kar pričakujemo in kar trenutne razmere na zunanjem trgu tudi zahtevajo. Da bi čimprej izboljšali delo na tem področju in jim dali tudi osnovne pogoje zanj, je treba nemudoma oddelke kadrovske okrepiti. K boljšim poslovnim rezultatom tozdov izvoznikov in k boljši izvozni politiki pa lahko poleg njihju ter tozda komerciala v veliki meri prispevata tudi tozda RPT in del. skup. SS sozda. Seveda pa je vse odvisno od tega, koliko se njihovih storitev poslužujejo tozdi izvozniki. Torej ni utemeljena trditev, da v komercialu niso sposobni zagotoviti enakega položaja za tozde izvoznike. Da pa bremena izvoza ne bi ležala samo na tozdih izvoznikih, morajo vsi tozdi, ki sodelujejo v proizvodnji in prodaji, preiti na odnose skupnega prihodka. Na ta način se bodo prednosti in slabosti izvoza enakomerno porazdelile. Dokler to ne bo uresničeno, bi bilo treba razmisliti o višjih izvoznih premijah in o tem, da tozdi dobijo nekaj tudi od ugodnosti, ki jih sedaj ima pretežno delovna organizacija.

Da bi bremena izvoza bila manj težka, moramo pogledati tudi naš izvozni asortiman, kajti ni vseeno, kaj in po kakšnih cenah ter prodajnih pogojih prodajamo. Medtem ko drugi v svetu prehajajo na prodajanje znana, pa mi še v pretežni meri

prodajamo polizdelke. Ob tem se tudi postavlja vprašanje, ali je sploh logično, da jeklo izvažamo, na drugi strani pa ga doma primanjkuje in ga moramo uvažati. Da bi v bodoče imeli čim manj težav z izvozom in da bi na njegov račun ustvarjali tudi dohodek, bi nedvomno morali več pozornosti posvetiti marketingu. Znanost in tehnika sta

namreč tako napredovala, da brez znanstvenih raziskav, dobre propagande, pospeševanja prodaje, učinkovitejšega komunikacijskega in informacijskega sistema ni mogoče obdržati stika s konkurenco. Ne nazadnje pa bi se končno tudi morali zavedati, da nismo tako bogati, da bi lahko prepoceni izvažali,« je zaključil Aleksander Jug.

OO ZKS TOZD JEKLOVLEK

»Kljub temu, da smo delavci tozda jeklovlek lani imeli težave zaradi neredne dobave žičnega vložka iz valjarne, smo preteklo stabilizacijsko leto zaključili še kar zadovoljivo,« je uvodoma dejal sekretar OO ZKS Ivan Slanič.

Tudi letos v tej temeljni organizaciji ne gre brez težav: v neposredni proizvodnji zaradi zastarelega strojnega parka, pa tudi zato, ker njihova priprava dela ni preveč elastična in učinkovita. Več o tem je tokrat povedal tov. Slanič.

»Komunisti smo že lani poskušali najti odgovor na mnoga odprta vprašanja. Predvsem pa smo hoteli zvedeti, s kakšnimi težavami se srečujejo delavci v tej službi. Ker doslej še nihče iz te službe ni javno povedal o problemih, ki jih verjetno imajo, tudi komunisti zanje nismo mogli zvedeti. Kakorkoli že, o tem vprašanju bo naša partijska organizacija že v kratkem ponovno razpravljala, saj ne moremo dovoliti, da ima naša priprava dela težave, zaradi katerih tu in tam zaškriplje tudi v neposredni proizvodnji.«

Predvsem zato, ker lani v jeklovleku z uresničevanjem politike gospodarske stabilizacije niso bili povsem zadovoljni, so za letos izdelali še bolj konkreten stabilizacijski akcijski program. Tako bodo dosti več pozornosti posvetili dvigu produktivnosti, tehnološki in delovni disciplini in medsebojnemu odnosom. Nič manj pa ne nameravajo biti uspešni tudi pri uresničevanju družbenoekonomskih in samo-

upravnih odnosov v tozdu in delovni organizaciji. Ker bodo morali biti komunisti — teh je sedaj samo osem na 100 zaposlenih — prav pri slednjih nalogah še najbolj prisotni in učinkoviti, bodo morali prej ko slej okrepiti svoje vrste.

Sicer pa v jeklovleku že nekaj časa opažajo, da je med delavci kar precej upadlo zanimanje za delovanje v delegatskem sistemu, v nekaterih družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Opažajo, da svoje vloge ne izpolnjujejo zadovoljivo vodje raznih delegacij in predsedniki nekaterih komisij. V jeklovleku menijo, da teh problemov tako dolgo ne bodo odpravili, dokler se neresni delegati in člani raznih komisij ne bodo bolj zavzemali in dokler ti ne bodo dobili pri opravljanju delegatske funkcije strokovne pomoči. Vse kaže, kot pravi tudi Ivan Slanič, da bodo le morali nekaj storiti tudi za izobraževanje delegatov.

Prve dni februarja pa so komunisti v jeklovleku imeli vililno-programsko konferenco OO ZKS. Tako so poleg volitev opravili še analizo dela v preteklem letu. Sprejeli pa so tudi program dela za letos. Ivan Slanič je ob koncu razgovora še dejal, da komuniste precej moti to, da nekateri v tozdu kljub težavam v neposredni proizvodnji ne ukrepajo. Pa tudi to, da nihče noče prislunhiti opozorilom komunistov. Zato se upravičeno vprašujejo, ali se še sploh spleča govoriti o težavah in problemih, ko pa nobenega ne zanimajo.

Franc Rotar

bruarja dalje uvedeni dve izmeni.

Mesečni plan izvoza je bil presežen po količini in vrednosti. Mesečni načrt vrednosti prodaje je bil visoko presežen, kar je pripomoglo, da je bila dosežena in presežena tudi letno načrtovana količina, kar je bolj rezultat korektur cen v preteklem letu kot pa dobre proizvodnje in poslovne uspešnosti.

Težave z vložkom, slaba kvaliteta v ognju odpornih materialov in s tem prekomerni zastoji proizvodnih peči v jeklarnah, okvare v valjarnah, pomanjkanje delovne sile, vse to so vzroki, da je bila tudi decembrska proizvodnja nižja od planskih nalog.

Proizvodnja surovega železa je bila dosežena 96%. Na Jesenicah

Proizvodnja jekla je bila tudi decembra pod načrtovano količino, do katere je manjkalo še celih 6439 ton ali 6%. Nad planom so edino v ravenski jeklarni, kjer so mesečni načrt izpolnili in presegli za 2%. Rezultat bi bil lahko še boljši, če ne bi imeli težav s slabo vzdržnostjo dolomitnih blokov za električne obločne peči, kar pa občutijo v vseh naših jeklarnah. Slaba kvaliteta jeklenih odpadkov povzroča večkratno zakladanje peči. Če ne bi bilo vseh teh težav, jim prav gotovo ne bi manjkalo 1000 ton za izpolnitev letnega načrta in približno prav toliko do proizvodnje, dosežene leta 1979.

V železarni Jesenice so izdelali le 90% poprečno načrtovane količine jekla in v elektro jeklarni

S seje delavskega sveta železarne

Delavski svet železarne Ravne je imel 21. 1. 1981 svojo 22/II-81 sejo. Na njej je sprejel naslednje

SKLEPE IN STALIŠČA

1. Delavski svet določa dokončno besedilo o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v železarni Ravne.
2. Delavski svet zadoljuje poslovodni odbor, da pomaga izvajati teze, kolikor se največ da, in da sproti zadoljuje nosilce posameznih akcij ter druge samoupravne organe in družbenopolitične organizacije.
3. Delavski svet sprejema okvirne roke za izvajanje posameznih nalog, in sicer:
  - 1. 7. 1981 začnemo izvajati spremembe na naslednjih področjih:
    1. razporejanje dohodka in čistega dohodka
    2. osebni dohodki, razen minulega dela
    3. nekatere naloge na področju delovnih razmerij
    4. naloge na področju uresničevanja samoupravljanja — samoupravne splošne akte za ta področja moramo sprejeti do 15. 5. 1981;
  - 1. 1. 1982 začnemo izvajati spremembe na naslednjih področjih:
    1. skupni prihodek
    2. izvozne premije
    3. interne cene
    4. svobodna menjava dela
    5. združevanje sredstev
    6. planiranje
    7. minulo delo z vidika OD
    8. ostala vprašanja s področja delovnih razmerij
- 1. 1. 1982 začnemo izvajati tudi ostala vprašanja iz tez in vprašanja, ki bi se pojavila medtem;
  - samoupravne splošne akte za ta področja moramo sprejeti do 1. 11. 1981.

Proizvodnja Slovenskih železarn v decembru in v 1980. letu

Doslej ste že skoraj pozabili na mesec december in na težave iz preteklega 1980. leta. Zavzetost za nove naloge v prvem letu novega srednjeročnega obdobja pa bo še večja, če le še malo obudimo spomine na izpolnitev celoletnega plana. Običajno se povsod še posebno zavzemajo, da z delom v zadnjem mesecu v letu popravijo delovne rezultate, kolikor se le da. Prizadevanje je sicer bilo, vendar rezultati iz decembra ne kažejo ravno pomembnih uspehov oziroma preobrata, ki bi kazal na boljše čase.

Vsi rezultati niso slabi. V štorski jeklarni so dosegli decembra najvišjo mesečno proizvodnjo jekla doslej in prvič presegli v enem mesecu 10.200 ton. V jeseniški hladni valjarni so izdelali s 3762 tonami doslej največjo mesečno količino dinamno kvalitete. Pomembno je tudi to, da od 19. novembra poskusno obratuje nova kovaška linija v železarni Ravne in da so do konca decembra skovali 370 ton odkovkov. Seveda je to postopno uvajanje proizvodnje in bosta šele od fe-

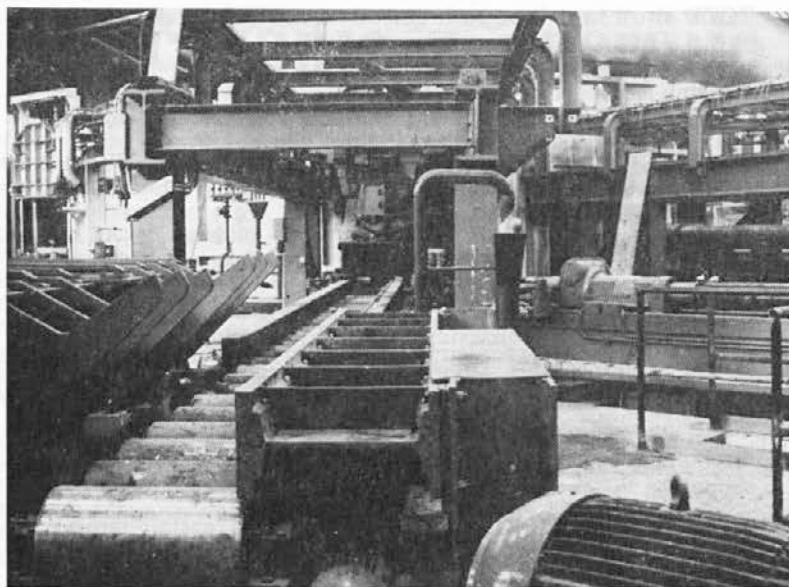
so zaradi slabega dela plavža št. 1 dosegli le 90% mesečno načrtovane proizvodnje surovega železa in izpolnili letni načrt 87%. Zimski meseci so pri malih plavžih običajno slabši zaradi vremenskih vplivov, v decembru 1979. leta so proizvedli jeseniški plavžarji še okoli 710 ton manj kot v letošnjem decembru.

Na štorskem elektro plavžu so obratovali odlično in v decembru proizvedli 23% več, kot znaša mesečni načrt. Proizvajali so samo specialno surovo železo za nodulacijo iz brazilske rude. Letni načrt so presegli za 4% in izdelali 20% več surovega železa kot leta 1979. Skupen rezultat proizvodnje surovega železa je bil v decembru 96%, za letnim načrtom znaša zaostanek 10%. Na Jesenicah so izdelali v 1980. letu 7% manj surovega železa kot leto poprej in zato je tudi skupna proizvodnja surovega železa v Slovenskih železarnah 2% manjša, kot je bila leta 1979.

za plansko nalogo zaostali še nekaj več kot v martinarni. Zaradi remontov zopet niso obratovali ves mesec s petimi SM pečmi. Občasno jim je manjkalo tekočega surovega železa. V elektro jeklarni so imeli več nepredvidenih zastojev, od katerih sta bila največja: okvara v transformatorski postaji (19 ur) in okvara stikala pri pečnem transformatorju (20 ur). Na napravi za neprekinjeno vlivanje so odlili v decembru 3416 ton, kar je manj, kot je predvideval program, in daleč manj, kot je zmogljivost naprave.

O proizvodnji v štorski elektro jeklarni je že v uvodu zapisano, da je bila rekordna in vendar še 7% pod količino, ki so jo načrtovali kot poprečno mesečno za preteklo leto. Postopno ob uvajanju peči in odpravi pomankljivosti dopolnjujejo pripravo pred pečmi in okoli peči tako, da lahko računamo, da bodo v letošnjem letu, če ne bo prevelikih redukcij in bodo zadovoljivo oskrbljeni

Del stroja — velikana

z vložkom, dosegli proizvodnjo, načrtovano za preteklo leto. Proizvodnja jekla je bila v železarni Store 46% večja kot leta 1979.

Letni načrt proizvodnje jekla je bil v Slovenskih železarnah izpolnjen 92%. Skupna proizvodnja jekla je bila 3% večja kot leta 1979 in približno 16.000 ton manjša ko doslej največja, leta 1975 dosežena proizvodnja.

Blagovna proizvodnja v decembru ni bila izpolnjena po planu, saj znaša le 97%. V železarnah so dosegli 98% načrta, predelovalci žice pa 82%. Letni načrt je bil dosežen v železarnah 91% in pri predelovalcih 93%, tako da znaša tudi skupna izpolnitev 91% letnega plana. V primerjavi z letom 1979 je to 3% manj.

V železarni Ravne so mesečni načrt blagovne proizvodnje izpolnili 107% in v železarni Store 114%. V železarni Ravne so ta načrt praktično dosegli, saj znaša njihov zaostanek le 1290 ton. V železarni Store so letni načrt blagovne proizvodnje izpolnili 104%. V železarni Jesenice so decembra izpolnili načrt 89% in letni načrt 84%. Ta prikaz najboljše pove, kako pomembna je lastna proizvodnja jekla in neodvisnost od nabave vložka za uresničitev programa blagovne proizvodnje. Ne glede na pogoje nakupa vložka je treba glavno pozornost osredotočiti na zagotovitev čim večje lastne proizvodnje jekla v razpoložljivih proizvodnih agregatih.

Proizvodnja za trg, če upoštevamo tudi lastno porabo v okviru Slovenskih železarn in medsebojne dobave, je bila torej okoli 60.000 ton manjša od predvidenjanj letnega plana. Takšna je okvirna ugotovitev ob tem, da tudi okoli 6000 ton izdelkov ni bilo dobavljenih v okviru medsebojnih menjav.

Grob pregled po proizvodnih skupinah daje zopet še drugačno sliko, ki za kupce gotovo ni najugodnejša.

Proizvodnja surovega železa za trg je bila 16% večja od predvidenjanj načrta. Proizvodnja toplo valjanega jekla je bila dosežena 91% in v tem proizvodnja polizdelkov 74%. Proizvodnja valjanega paličastega jekla je bila izpolnjena 111% in presežena na Ravnah in v Storah. Valjane

žice za prodajo so izdelali na Jesenicah 91% načrtovane količine. Proizvodnja debele pločevine razumljivo zaostaja zaradi že nekajmesečnega dela na dve izmeni zaradi pomanjkanja vložka v železarni Jesenice in znaša izpolnitev le 88%. Proizvodnja srednje in tanke pločevine je tudi uresničena le 87%.

Proizvodnja odkovkov v železarni Ravne je bila izvedena 102%. Letni načrt proizvodnje vlečenega, luščenega in brušenega jekla je bil dobro uresničen in presežen v vseh treh železarnah in tako znaša skupna izpolnitev 105%. Proizvodnja vlečene žice je močno zaostala (samo 79%). Letni načrt hladno valjanih travok in pločevin je bil dosežen tudi samo 86%. Načrt hladno oblikovanih profilov je bil dosežen 71%.

Proizvodnja jeklolitine je bila dobra in je bil letni načrt presežen za 16%. Tudi proizvodnja sive litine je bila dobra, saj znaša izpolnitev 106%, v tem je pa precejšnja »lepotna« napaka, ker je bil načrt proizvodnje nodularne litine uresničen le 84%.

Med proizvodi finalizacije je bil letni načrt dosežen samo pri proizvodnji vzmeti. Pri vseh drugih proizvodih so manjši ali večji zaostanki in največji ravno pri najvišje vrednih proizvodih, kar gotovo ni v skladu z načrtovano poslovno politiko in postavljenimi poslovnimi cilji niti v letnem načrtu niti v razvoju Slovenskih železarn.

Letni načrt blagovne proizvodnje so predelovalci dosegli tako: Plamen 93%, Tovil 85%, Veriga 94% in Žična 94%. Vzrokov, da plan ni bil dosežen, ne bom ponavljal, ker sem jih že ponavljal iz meseca v mesec in končni rezultat je seštevek tega, kar se je med letom dogajalo. Več kot leto poprej so proizvedli samo v Žični, skupna letna proizvodnja predelovalcev žice je pa 2% manjša kot leta 1979. V tem letu je bilo težav v oskrbi z vložkom precej manj kot v preteklem.

Letni načrt izvoza so uresničili: železarna Jesenice 70% načrtovane količine pri 87% načrtovane vrednosti, železarna Store pri 99% količine — 86% vrednosti, Plamen pri 96% količine — 129% vrednosti. V Tovilu je bil izvoz šibak in tudi načrtovani obseg majhen, izpolnitev pa 22% načrtovane količine ob 41% vrednosti. Po vrednosti in količini je med predelovalci najpomembnejši izvoz Verige Lesce, kjer so izpolnili 96% načrtovanih količin ob 108% izpolnitvi po vrednosti.

V Žični Celje so dosegli pri 16% količinskega izvoza 81% vrednosti, tak podatek so namreč dali. Letnega načrta vrednosti prodaje niso uresničili v železarni Jesenice, kjer znaša zaostanek 5%, in v Tovilu, kjer znaša izvedba 99% letnega načrta. V

vseh drugih delovnih organizacijah so sorazmerno visoko presegli letni načrt vrednosti prodaje, zato je tudi skupna izpolnitev za Slovenske železarne 104%.

Poprečno število zaposlenih leta 1980 je bilo le 25 zaposlenih več kot leto poprej. V železarni Jesenice, v Plamenu in Tovilu so imeli poprečno celo nekaj manj zaposlenih kot leto poprej, v železarni Ravne 2% več in v Verigi 1% več, drugi pa so bili na ravni leta 1979.

Medsebojne dobave niso potekale niti po načrtu niti po medsebojnih dogovorih. Železarna Jesenice ni dobavila 4540 ton različnih naročil, pretežno Verigi in Plamenu. Železarna Ravne je dobavila več, kot je bilo načrtovano, vendar okoli 300 ton manj za Verigo Lesce. Železarna Store ni dobavila okoli 800 ton različnih naročil Ravnam, Verigi in železarni Jesenice.

Upam, da mi je uspelo dati kratek pregled dosežkov za december in podoba o uresnitvi letnega načrta proizvodnje v preteklem letu. Tako je za nami tudi leto 1980, zadnje leto preteklega srednjeročnega obdobja proizvodnje in razvoja Slovenskih železarn v obdobju 1976—1980. V kratkem, ko bodo znani še vsi preostali poslovni rezultati, bom poročal tudi o uresnitvi plana. Z današnjim prispevkom pa zaključujem desetletno obdobje, v katerem sem vas vsak mesec obveščal o proizvodnih uspehih in neuspehih, o novih rekordih in težavah in vam po svojih močeh skušal tekoče pisati o tem, kaj se dogaja v posameznih delovnih organizacijah v okviru Slovenskih železarn.

Milan Marolt

NEUSPELA PROIZVODNJA TOZD V NOVEMBRU

V pregledu so zajete vse prijave neuspele proizvodnje in reklamacije v TOZD, kjer je izmeček za pretopitev. (Razdelitev neuspele proizvodnje iz priložene tabele, stolpec 6, v odstotkih.)

TOZD JEKLARNA. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vrednosti 349.746 din kot direktna neuspele proizvodnja.

TOZD jeklarna pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo

(Nadaljevanje na 8. strani)

DIREKтна IN INDIREKтна NEUSPELA PROIZVODNJA TOZD V 1

T O Z D	V PRETEKLEM LETU		V TEKOČEM LETU				INDEKS	
	december	kumulativ.	D E C E M B E R			kumula-tivno	6 : 3	7 : 3
			direktni	indirekt.	skupaj			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
JEKLARNA	1,45	1,45	0,12	0,62	0,74	1,70	51,0	117,2
JEKLOLIVARNA	4,31	4,31	4,17	0,87	5,05	4,95	117,2	114,8
VALJARNA	1,18	1,18	0,98	0,01	0,99	0,98	83,9	83,0
KOVAČNICA	1,00	1,00	0,54	0,07	0,61	1,10	61,0	110,0
JEKLOVLEK	0,02	0,02	0,03	-	0,03	0,03	150,0	150,0
ORODJARNA	-	-	-	-	-	0,70	-	-
STROJI IN DELI	0,32	0,32	0,10	0,15	0,25	0,42	78,1	131,2
INDUSTRIJSKI NOŽI	4,03	2,90	1,04	-	1,04	2,78	25,8	95,9
PNEVMATIČNI STROJI	1,10	1,10	0,85	-	0,85	0,98	77,3	89,1
VZMETARNA	0,13	0,13	0,13	-	0,13	0,12	100,0	92,3
REZALNO ORODJE	1,83	1,83	9,23	-	9,23	3,85	504,4	210,4
DEL. ORG. NA SK. PR.	1,32	1,32	0,61	0,29	0,90	1,34	68,2	101,5
DEL. ORG. NA BLAG. PR.	4,74	4,74	2,10	0,97	3,07	4,76	64,8	100,4

TOZD jeklolivarna	2,49 %
valjarna	69,83
kovačnica	10,63
stroji in deli	0,34
direktna neuspela proizvodnja	16,71
skupaj	100,00

TOZD jeklolivarna. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vrednosti 1,612.119 din. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklarna	128.171 din ali	7,95 %
kalilnica	12.209	0,76
direktna neuspela proizvodnja	1.471.739	91,29
skupaj	1.612.119	100,00

TOZD jeklolivarna pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD stroji in deli	0,37 %
industrijski noži	0,17
pnevmatični stroji	0,25
reklamacije	16,58
direktna neuspela proizvodnja	82,63
skupaj	100,00

TOZD VALJARNA. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vrednosti 4,320.764 din. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklarna	809.053 din ali	18,72 %
direktna neuspela proizvodnja	3.511.711	81,28
skupaj	4.320.764	100,00

TOZD valjarna pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD kovačnica	0,28 %
jeklovlek	0,48
kalilnica	0,37
stroji in deli	0,01
industrijski noži	0,12
direktna neuspela proizvodnja	98,74
skupaj	100,00

TOZD KOVAČNICA. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vrednosti 1,051.742 din. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklarna	234.256 din ali	22,27 %
valjarna	12.620	1,20
direktna neuspela proizvodnja	804.866	76,53
skupaj	1.051.742	100,00

TOZD kovačnica pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD kalilnica	3,72 %
stroji in deli	4,45
industrijski noži	0,63
reklamacije	3,22
direktna neuspela proizvodnja	87,98
skupaj	100,00

TOZD JEKLOVLEK. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vrednosti 42.989 din. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD valjarna	35.937 din ali	83,60 %
direktna neuspela proizvodnja	7.052	16,40
skupaj	42.989	100,00

TOZD jeklovlek pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo kot direktna neuspela proizvodnja 100%.

TOZD KALILNICA. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vložnem delu za 185 ur. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD valjarna	77 ur ali	41,62 %
kovačnica	64	34,60
stroji in deli	44	23,78
skupaj	185	100,00

TOZD kalilnica pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD jeklolivarna	60,23 %
stroji in deli	20,75
pnevmatični stroji	13,54
reklamacije	5,48
skupaj	100,00

TOZD STROJI IN DELI. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vložnem delu za 996 ur.

TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklarna	5 ur ali	0,50 %
jeklolivarna	58	5,83
valjarna	2	0,20
kovačnica	16	1,61
kalilnica	4	0,40
pnevmatični stroji	400	40,16
nerjavne armature	7	0,70
direktna neuspela proizvodnja	504	50,60
skupaj	996	100,00

TOZD stroji in deli pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD kalilnica	0,57 %
industrijski noži	22,32
direktna neuspela proizvodnja	77,11
skupaj	100,00

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vložnem delu za 2.584 ur. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklolivarna	83 ur ali	3,21 %
valjarna	268	10,37
kovačnica	110	4,26
stroji in deli	377	14,59
direktna neuspela proizvodnja	1.746	67,57
skupaj	2.584	100,00

TOZD industrijski noži pa je bremenila z neuspelo proizvodnjo:

TOZD pnevmatični stroji	0,89 %
direktna neuspela proizvodnja	99,11
skupaj	100,00

TOZD PNEVMATIČNI STROJI. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vložnem delu za 479 ur. TOZD je za to neuspelo proizvodnjo bremenila:

TOZD jeklolivarna	190 ur ali	39,66 %
kalilnica	25	5,22
industrijski noži	16	3,34
razvoj proizv. in trga	2	0,42
direktna neuspela proizvodnja	246	51,36
skupaj	479	100,00

TOZD pnevmatični stroji pa so bremenile z neuspelo proizvodnjo:

TOZD stroji in deli	0,94 %
reklamacije	6,35
direktna neuspela proizvodnja	92,71
skupaj	100,00

TOZD VZMETARNA. V TOZD so nastali stroški neuspele proizvodnje v vložnem delu za 8 ur kot direktna neuspela proizvodnja.

TOZD NERJAVNE ARMATURE. Z neuspelo proizvodnjo je bila TOZD bremenjena za 7 ur vložnega dela.

TOZD RAZVOJ PROIZVODNJE IN TRGA. Z neuspelo proizvodnjo je bila TOZD obremenjena za 2 uri vložnega dela.

(Vir: računalniški izpis za december, Bilten železarnе Ravne)

Priznanje gimnaziji

Konec lanskega leta sta se gimnazija Ravne in šolski center na referendumu izrekla za združitev v eno delovno organizacijo, kar je na svoj način temelj bodočega usmerjenega izobraževanja.

Zadnje sejo sveta šole, ki je bila 19. januarja letos na gimnaziji, so sklenili dokaj spodbudno in naklonjeno novim oblikam izobraževanja.

»Delo šolskega kolektiva v preteklosti je dokaz, da ne bo prišlo do eksperimentiranja v izobraževanju, ki bi lahko ogrozilo cele generacije,« je dejal predstavnik staršev.

Železarna Ravne je ob tej priložnosti podelila priznanje profesorskemu kolektivu in dosedanjemu ravnatelju Tonetu Golčeru za dobro delo in uspešno sodelovanje z združenim delom, kakršno bo nedvomno tudi v bodoče. Prof. Golčer je v zahvali dejal, da je gimnazija sicer dobila v preteklih letih mnoga priznanja, vendar pa je slednje dragocenejše, kajti priznanje, ki ga podeli 5000-članski delovni kolektiv, ima takoj drugačen pomen in težo kot kakšna druga.

Čeprav je na tihem morda marsikom med nami žal za klasičnim tipom gimnazije, je vendar treba vedeti, da bodo profesorji enako radi posredovali svoje znanje in sploh delali v

novi delovni organizaciji prav tako zavzeto kot doslej.

Tov. **Koloman Vrečič**, ki je v imenu železarjev podelil priznanje, je imel tudi govor, ki ga tu objavljamo.

Tovarišice in tovariši!

Dne 17. 9. 1945 je začela z delom gimnazija na Ravnah. Uresničile so se dolgoletne želje vseh, ki so si prizadevali, da bi tudi ta del slovenske zemlje stopil na pota hitrejšega razvoja. Dane so bile osnovne možnosti za oblikovanje lastnega strokovnega kadra, ki naj bi kjerkoli, doma pa še posebej s svojim znanjem in sposobnostmi ustvarjal lepši danes in jutri. Ni še izstopila iz šolskih klopi prva generacija maturantov, ko se je že gradilo novo, večje in modernejšo gimnazijsko poslopje. Delovno navdušenje gimnazijcev, ki so v brigadah gradili svojo gimnazijo, solidarnost delovnih ljudi, ki so z neplačanimi štihti zagotovili materialno pomoč, in ne nazadnje sposobnosti idejnega vodje in prvega ravnatelja dr. Franca Sušnika, so bila zagotovila, da je projekt uspel. S te plati bi se se danes lahko marsikaj naučili.

Gimnazija je postajala pomembna za vedno širše območje; dijaki so prihajali iz vseh štirih koroških občin. Pedagoški proces je zajemal vedno številnejše generacije, tako da je do sedaj

Varčevanje z energijo

Vsaka nova doba se naslanja na prejšnjo, razvoj se gradi na doseženem stanju, izkušnjah in stopnji tehnološkega razvoja. Tudi energetika ima svojo razvojno pot. Če hočemo graditi nove odnose, je prav, da se včasih zamislimo tudi v preteklost. V tem delu bi enciklopedično preleteli razvoj energetike z namenom, da prikazemo današnje strahovito rast in porabo energije, pestrost in zahtevnost nosilcev energije.

Kot najstarejše gorivo se je uporabljala les, in to verjetno samo za razsvetljavo v obliki baklje. Kot prvo fosilno gorivo so Sumerijci kurili asfalt, in to 6000 let p. n. š. Asfalt so kopali blizu Ararata, uporabljali pa se je

pri proizvodnji opeke in apna, okoli leta 3000 p. n. š. že za finejša opravila v keramični obrti, glaziranje in emaljiranje. V tem času so za razsvetljavo uporabljali rastlinske in živalske maščobe. V obdobju Babilona 2500 do 538 p. n. š. so poleg asfalta uporabljali še tudi surovo nafto.

V tem obdobju je Kitajska doživljala za tisto dobo velik tehnološki napredek, in ker niso imeli dovolj lesa, pa ta tudi ni ustrezal tehnološkim postopkom za pridobivanje kovin, papirja, smodnika, so na Kitajskem že uporabljali premog in zemeljski plin, ki so ga po bambusovih plinovodih transportirali na mesto uporabe.

Feničani pa so v tem obdobju prvi proizvedli voščene sveče. Mehansko delo so izkoriščali edino za pogon ladij, veter in jadro, v glavnem pa je bil izvor mehanskega dela živa človeška sila. Zato so bili cilji bojnih pohodov, dobiti čim več delovne sile v obliki sužnjev. Rimljani so prvi začeli izkoriščati moč vode v obliki vodnih koles. Premog se je redko uporabljala, tako v Veliki Britaniji in Arizoni. Leta 1306 je kralj Edvard I. izdal nalog, da je s premogom prepovedano kuriti, prekršek se je kaznoval s smrtno kaznijo, z obrazložitvijo, da so plini strupeni. Res, pri nepopolnem zgorevanju nastane ogljikov monoksid, ki je strupen, pa tudi so izvršili eno smrtno kazen. Današnji ukrepi so sila blagi. Kovači v Franciji so za kurjenje s premogom morali imeti posebno dovoljenje, današnje energetske soglasje.

Tehnologija je vseeno šla svojo pot napredka, in energetske viri so se morali prilagoditi novim zahtevam. Britanski patent št. 15 iz leta 1620 opisuje koksiranje premoga. Fosilna goriva se niso več uporabljala samo za gretje in kuho, ampak tudi za tehnološke postopke, pridobivanje železa. Pri koksiranju dobimo plin, ki se prvič uporabljal za razsvetljavo leta 1691 na Irskem. Šele sto let po tem ta plin dobi tudi komercialno vrednost.

Nekako istočasno se je začela izkoriščati tudi nafta oziroma petrolej, ki se črpa iz plitvih vrtin. Skoraj 200 let je vrtina v Modeni napajala Genovo in Parmo s petrolejem za razsvetljavo ulic, petrolej v Galiciji pa je razsvetljeval Praške ulice. Industrijsko se je nafta začela izkoriščati leta 1859, ko so v Pennsylvaniji naredili vrtino večjih dimenzij. Nafto iz oljnih škrljavcev so najprej pridobivali okoli leta 1694 v Veliki Britaniji, komercialno pa so tak izvor začeli izkoriščati šele 120 let kasneje v Kanadi.

Z izumom parnega stroja (Watt 1760) se v energetiki začena prav tako kot v industrializaciji nova doba. Parni stroj je zahteval več goriva, premoga, ki pa se je lahko pridobival ravno z njegovo pomočjo. Prva parna lokomotiva se je uporabljala za transport premoga. ZDA so leta 1820 proizvedle 300 ton premoga, dvajset let kasneje milijon ton, danes pa okoli 620.10⁶ ton premoga. Za to obdobje je tudi zanimivo, da se je do takrat gibal

poprečna naseljenost ljudi na zemlji okoli 25 prebivalcev na kvadratni kilometer, od tega obdobja dalje pa rast prebivalstva strmo narašča.

Premog je tudi osnova za pridobivanje plina za razsvetljavo mest. Zemeljski plin v večjih količinah pa je registriran v letu 1884 za potrebe mesta Pittsburg. Plinovod je bil dolg 25 km. Vsi do sedaj opisani energetske viri so bili omejeni na mesto izkopa ali eksploatacije, tu so se morali tudi porabiti. Šele električna energija daje možnosti, da se energija lahko transportira na večje oddaljenosti. Prav je, da na tem mestu poleg Volte, Jacobija, Siemensa, Wheatstona, Edisona omenimo tudi Tesla, ki je s svojim delom prispeval izredno velik kamen v mozaik razvoja energetike. Električna energija se je pridobivala iz vodnih in parnih turbin.

Parne in vodne turbine so tudi zamenjale parne stroje, ki so jih iz transportnih sredstev popolnoma izrinili motorji z notranjim izgorevanjem: Ottov in Dieslov

motor. Prvi reakcijski motor, ki je dobil široko uporabo v letalstvu, se je razvil leta 1939.

Naslednje novo poglavje v razvoju energetske in nuklearne energije: 1942 Fermijev reaktor in 1954 prva eksperimentalna nuklearna centrala v SSSR. Pa podmornica Nautilus in ledolomilca Lenin, katerih splovitve in žive diskusije o nevarnosti smo bili deležni že tudi mi vsi. Res, vsak novi vir spremlja brezkompromisna diskusija o smotrnosti njegove uporabe, premog, plin, atomi, samo prebivalstvo se nenehno širi, večja, zahteva svoj prostor in pravico do življenja.

Danes se soočamo s krizo energije, ki pa ima korenine v svojem razvoju. Narava s svojo preudarnostjo in zakonitostjo ve, kaj dela. V Italiji so nekoč bili bujni gozdovi, danes so tam puščave, les je človek porabil zase. Iz zemeljskih nederij kopljemo osnovo za svoj biti, ali pa se pri tem zavedamo, da tako ne more iti večno, da moramo nekaj spremeniti. Če ne drugega, vsaj naš odnos do energije!

Mag. Dušan Vodeb

AKCIJA TISOČ DELAVCEV SODELAVCEV

KLIC NA POMOČ

Kaj vse prepogosto doživi dežurni telefonist v gasilskem domu? Nekdo npr. javi:

»Tako pridite v mehanično z rešilec, zgodilo se je to in to!« Nato odloži slušalko. Tako ni mogoče ugotoviti, kdo je klical in v katerem oddelku se je zgodila nesreča. Gasilec reševalec išče ponesrečenca po vsej mehanični, nazadnje pa ugotovi, da se je nekdo pošalil. — Zares neslana šala. Kajti lahko bi se prav takrat kje drugje kdo zares poškodoval, pa ne bi mogel dobiti hitro pomoči.

Ali »šaljivci« na to ne pomislijo? In še nekaj o telefonski št. 222. To je številka, ki se zavrti samo v primeru požara ali nezgode. Zato je naj delavci ne uporabljajo v drugih primerih, najmanj pa za zasebne pogovore. Ker je interneta številka industrijskih gasilcev 777, jih kličite tja, da bo št. 222 zmeraj prosta za primer sile.

Seveda pa naj tisti, ki prijavlja požar ali nesrečo, točno pove kraj, kje se je kaj zgodilo, pa tudi, kdo kliče. Tako bo lahko pomoč prišla po najkrajši poti.

Viktor Levovnik

KAJ JE DS?

DS je okrajšava. Ni mednarodna, ampak samo naša slovenska. Vedno jo pišemo z velikima črkama, brez pik.

In kaj pomeni?

DS pomeni edino in samo DELAVSKI SVET, ne delovna skupnost in tudi ne družbena samozaščita.

Poskušajmo si to zapomniti in ne pišemo več narobe!

JANUARJA PET POROČEVALCEV

Poročevalci so posredna oblika obveščanja. Za seje samoupravnih organov in za zbornice delovnih ljudi pomenijo osnovo odločanja o najpomembnejših vprašanjih v naši delovni organizaciji.

Center za samoupravljanje in informiranje je januarja izdal pet Poročevalcev. Prvi — »Samoupravni sporazumi o predlogih planov občine, regije, banke in nekaterih interesnih skupnosti za obdobje 1981—1985« — je prinesel krajše povzetke obrazložitve predlogov teh samoupravnih sporazumov. Drugi (s prilogo) nas je seznanil s predlogom gospodarskega načrta za leto 1981. Kot

sestavni del tega načrta so v tretji številki Poročevalca izšli programi dela tozgov spremljajočih in skupnih dejavnosti ter delovnih skupnosti za leto 1981.

Te tri številke so natisnili v nakladi 900 izvodov. Namenjene so bile delegatom delavskih svetov, nosilcem samoupravnih in političnih nalog ter drugim delavcem, redno vabljenim na seje delavskega sveta.

V četrtem Poročevalcu so izšle teze o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v železarni. Ob njih so za vsako področje vsebinsko zajeli tudi odgovore na vprašanja in na pripombe z javne razprave. Številka je bila natisnjena v 300 izvodih, namenjena pa delegatom delavskega sveta delovne organizacije in drugim, ki bodo sodelovali pri nadaljnjem uresničevanju tez.

Zadnja januarska številka Poročevalca (200 izvodov) je prinesla obrazložitve samoupravnih sporazumov o temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje (SIS za elektro in vodno gospodarstvo, za železniški in luški promet, za nafto in plin in za PTT promet).

Odslej vas bomo o številu in o naslovih (seveda s tem tudi o kratki vsebini) Poročevalcev iz enega meseca obveščali v Informativnem fužinarju.

Iz naših krajev

KS RAVNE NA KOROŠKEM:

SLABA UDELEŽBA NA ZBORIH OBČANOV

Ze decembra lani so v krajevni skupnosti Ravne v vseh naseljih in zaselkih stekle javne razprave za samoupravno in prostorsko preoblikovanje KS.

»Z razpravami na zborih občanov smo lahko na Ravnah nedvomno zadovoljni, ne moremo pa biti zadovoljni z udeležbo, saj so bili ponekod zbori občanov zelo slabo obiskani. Pomembnosti zbora so se zavedali le v vaški skupnosti Dobrije, kjer ni bilo družine, ki ne bi bila zastopana na zboru. Zaradi slabega odziva naših krajanov na minulih zborih je januarja predsedstvo KK SZDL tudi sklenilo, da bo treba sklicati problemsko konferenco SZDL, na kateri naj bi obravnavali vse probleme, ki so se pojavili ob dejavnostih za prostorsko preoblikovanje. Sporno je le vprašanje mej bodočih KS in prostovoljnega dela funkcionarjev v novih KS. Sicer pa so naši krajanje na zborih občanov spregovorili tudi o marsičem drugem. Tako so kritično pretresli vsakdanjo slabo preskrbo, avtobusne zveze, komunalno neurejenost kraja in komunalne (ne)storitve in ne nazadnje tudi storitve PTT. Kljub mnogim odprtim vprašanjem, s katerimi se že nekaj časa srečuje ravenska krajevna skupnost, pa se naši krajanje strinjajo s predvideno reorganizacijo KS. Zanima jih le, ali bo potem vloga krajevne skupnosti spremenjena in kako bo deloval delegatski sistem. Kot bojazen pa se postavlja vprašanje, ali se v novih KS ne bo preveč povečalo število administrativnih delovnih mest,« je uvodoma dejal **Ivan Vušnik**, predsednik skupščine krajevne skupnosti Ravne.

Sicer pa so pred časom tudi na Ravnah izdelali finančni načrt za uresničitev programa krajevne skupnosti za leto 1981. Pri tem so ugotovili, da so letošnja finančna sredstva sila skromna in da bo tudi v krajevni skupnosti treba vsestransko varčevati in se obnašati stabilizacijsko. Saj, kot pravi tov. Vušnik, bo zaradi pomanjkanja sredstev letos ostala verjetno marsikatera naloga neuresničena.

Te dni pa pri KS Ravne ugotavljajo, da njihov svet potrošnikov ni preveč učinkovit, predvsem zaradi nekaterih članov sveta, ki se ne udeležujejo sej. Zategadelj bo krajevna skupnost že februarja poskušala poživiti svet potrošnikov, in če bo treba, bodo izvedli tudi kadrovske spremembe.

Zadnje čase pa na Ravnah precej govorijo tudi o (ne)varnosti v cestnem prometu. Tako se Ravenčani pritožujejo, ker tako dolgo ne začnejo reševati prometnega režima skozi križišče pred ravensko železarno in skozi stari del mesta. Pa tudi to jih precej moti, ker ne popravljajo in tudi ne odstranijo starega neuporabnega mostu čez Mežo pri kino dvorani.

Pravijo namreč, da takšnega mostu ne potrebujejo, saj jim je več v sramoto kot v korist. O tem problemu je tov. Vušnik dejal, da krajevna skupnost že nekaj mesecev zamača na odgovor strokovnjakov, ki naj bi povedali,

KS ČRNA NA KOROŠKEM:

NEZAPOSLENOST NARAŠČA

Medtem ko so v krajevni skupnosti Mežica že lani, predvsem pa bodo letos, z dograditvijo nove tovarne Elmont precej rešili nezaposlenost, pa v črnjanski na tem področju niso uspeli storiti skoraj ničesar. Kljub temu, da imajo v tamkajšnji krajevni skupnosti precej nezaposlenih žensk (okrog 300), precej se jih vozi na delo v Velenje in na Prevalje, in da je ta problem tudi širše znan, ni od nikoder posluha za odpiranje novih delovnih mest.

kaj bi bilo narediti s tem mostom. Prav tako baje ni nič določenega okrog ureditve prometa skozi križišče pred železarno, niti ne, kako bo potekal promet skozi stari del mesta.

Ivan Vušnik je nato še dejal, da zadnja leta na Ravnah niso povsem zadovoljni z delom urbanistov, saj so Ravne urbanistično neobdelane. Zaradi tega se Ravenčani upravičeno vprašujejo, kako bo v naslednjih letih, ko naj bi Ravne dobile nekaj pomembnih družbenih objektov. Tako se baje še vedno ne ve, kje bo stala nova pošta z novo telefonsko centralo, ki naj bi pričela delovati že leta 1985.

V Črni pa vsega upanja le niso izgubili. Tajnik KS **Stanko Kordež** je ob tem povedal, da mora v prihodnjih letih tudi za Črnjane posvetiti zelena luč, saj v ta namen že nekaj časa s krajevnim samoprispevkom zbirajo sredstva. Z njimi naj bi že v bližnji prihodnosti uredili industrijsko cono v Črni, kjer naj bi delovne organizacije iz ravenske občine postavile majhno tovarno. Kdaj bo to, tega ne vedo povedati niti na krajevni skupnosti v Črni.

iz drugih republik, ki so predvsem zaposleni pri mežiškem rudniku. Kot kaže, bodo ta problem rešili že letos, saj rudnik Mežica gradi ob vznožju Glančnika na Poleni nov stanovanjski stolpič za samce.

Korak naprej pa so naredili v Mežici tudi pri razvoju malega gospodarstva. Tako je krajevna skupnost dobila zasebnika za področje gradbeništva in avtomehanika. Oba zasebnika sta že dobila ustrezne prostore, tako da bosta pričela delovati bržkone že ta mesec. V Mežici si tudi prizadevajo, da bi krajevna skupnost pridobila lokacije za gradnjo raznih obrtniških delavnic.

Vse tako kaže, da so mnogi problemi in težave, s katerimi se zadnje čase srečujejo Mežičani, prisilili k delu tudi svet potrošnikov. Tako je ta na januarski seji med drugim ponovno ugotovil, da se na območju KS Mežica na področju preskrbe ni nič izboljšalo. Še vedno so baje trgovine zelo slabo založene in tudi izbire ni. Januarja pa se je svet potrošnikov za spremembo dotaknil tudi drugih področij, ki po zakonu o združenem delu spadajo v delo svetov potrošnikov. Tako so člani sveta zelo kritično spregovorili o neizvrševanju komunalnih storitev, predvsem na ra-

Obrežje

KS MEŽICA:

TUDI V MEŽICI ŽIVLJO ŽELEZARJI

Tudi v tamkajšnji krajevni skupnosti so že januarja poslali v podpis samoupravni sporazum o temeljnih plana KS za obdobje 1981—85, in sicer vsem OZD, v katerih so zaposleni Mežičani. Ker so večino podpisanih samoupravnih sporazumov dobili nazaj že januarja, v Mežici pravijo, da se OZD z njihovimi programi v celoti strinjajo.

Drugače pa v Mežici še vedno ugotavljajo, da imajo na področju stanovanjske politike precej nerešenih vprašanj. Tajnik **Leopold Golobinek** je dejal, da nikakor ne morejo najti skupnega jezika z ravensko železarno, da bi le-ta kupila stanovanja za svoje delavce tudi v Mežici. Kljub

temu, da se iz Mežice vozi v železarno okrog 160 delavcev, doslej železarna v Mežici ni kupila niti enega stanovanja. Tov. Golobinek je ob tem še povedal, da je železarna sicer pripravljena dati stanovanja tudi delavcem iz Mežice, vendar samo v spodnjem delu Mežiške doline. Mežičani pa kot kaže ne nameravajo zapustiti svojega kraja, zato tudi imajo v Mežici toliko problemov na stanovanjskem področju. Pri KS Mežica menijo, da bi ravenska železarna le morala razumeti Mežičane in jim z dodelitvijo stanovanja omogočila živeti v Mežici.

V Mežici pa imajo težave tudi pri nastanitvi samskih delavcev

čun zimske službe pri prevaljskem komunalnem podjetju. Mežičani pravijo, da tako slabo očiščenih cest in pločnikov, kot so letošnja zimo, doslej še niso imeli. Težave pa imajo tudi zaradi nerednega odvoza smeti, predvsem iz zaselkov Polena, Senčna vas in Stržovo. Precej negotovanj pa je tudi okrog plačevanja vodarine. Tudi v Mežici namreč ugotavljajo, da nekatere stranke plačujejo za pitno vodo več, kot so je v resnici porabile.

Leopold Golobinek je ob koncu še dejal, da je sicer krajevna skupnost že pred časom pismeno obvestila komunalno podjetje o vseh teh težavah in ob tem tudi zapisala, da popolnoma razume obnašanje komunalnih delavcev, saj imajo tudi oni svoje težave, da pa jih vseeno prosi, naj dosledneje opravljajo svoje delo.

KS PREVALJE:**Z JAVNIMI RAZPRAVAMI DO SPOZNANJA**

Januarja so tudi v prevaljski krajevni skupnosti stekle javne razprave o prostorskem in samoupravnem preoblikovanju KS. Kot smo že pred časom poročali, naj bi sedanjo KS razdelili na štiri manjše, in sicer na KS Holmec, Trg, Polje in Dobja vas. Tako je KK SZDL skupaj s krajevno skupnostjo in koordinacijskimi odbori organizirala kar 15 zborov občanov. Da so se krajan na njih laže vključili v javne razprave, je koordinacijski odbor za preoblikovanje KS izdal piseno obrazložitev, iz katere je bilo razvidno, kako se bo razdelila sedanja krajevna skupnost, kako se bodo nove KS financirale in kako se bodo oblikovale delegacije in strokovne službe. Tajnik KS **Jože Boštjan** je pove-

dal, da so bili vsi zbori občanov zelo zadovoljivo obiskani, kar že potrjuje, da so krajan tamkajšnje krajevne skupnosti za reorganizacijo. Prevaljčani se edinole ne strinjajo s predlogom, da bi Prevalje razdelili na dve manjši KS.

Sicer pa so krajan KS Prevalje na minulih zborih občanov večkrat poudarili, da po reorganizaciji ne bi smelo prihajati do razmetavanja sredstev, saj se bo v tem primeru dalo malo postoriti za lepši videz Prevalj. Nekoliko nezaupljivi so bili tudi do predloga, da se z reorganizacijo ne bo povečalo število administrativnih delovnih mest. Pravijo namreč, da skoraj ne morejo verjeti, da se ob toliko novih KS to ne bo zgodilo.

KS ŠENTANEL:**IMELI BODO GASILSKO DESETINO**

Tudi v tej kmečki krajevni skupnosti so že pred dnevi končali z izdelavo samoupravnega sporazuma o temeljih plana KS za srednjeročno obdobje 1981—85. Prav tako so že tudi sestavili srednjeročni in letni plan krajevne skupnosti. Tako bodo te dni o obeh dokumentih razpravljali v organih krajevne skupnosti in nato na zboru občanov.

Tako kot vse krajevne skupnosti v ravnski občini naj bi tudi šentanelška do 20. januarja izdelala požarnovarnostni načrt. **Peter Plevnik** je dejal, da ga še

niso izdelali predvsem zato, ker na Šentanelu nimajo za to usposobljenih ljudi. Zato bodo poiskali pomoč pri posebni komisiji, ki deluje pri KS Prevalje, ki naj bi načrt izdelala še ta mesec.

»Sicer pa smo na Šentanelu tik pred tem, da bomo ustanovili lastno gasilsko desetino. Tako smo že januarja opravili postopek sestave gasilske desetine, ki bo povezana z GD Prevalje. To naj bi našo desetino tudi opremilo in usposobilo za gašenje in reševanje,« je dejal tajnik **Peter Plevnik**.

KS KOTLJE:**V NOVEM NASELJU JIH ZEBE**

Letošnja dokaj mrzla zima je zagodila tudi stanovalcem novega naselja v Prežihovih Kotljah, saj, kot je povedal **Silvo Turk**, njihova kotlovnica zaradi pomanjkanja kurilnega olja že od 13. januarja obratuje samo od 6. do 9. ure zjutraj in popoldne od 16. do 20. ure. Zaradi precejšnjega nezadovoljstva **Hotuljcev**, saj so si mnogi morali kupiti dodatne peči in kurjavo, je krajevna skupnost o vseh teh neljubih težavah tudi obvestila ravnsko občino, ki naj bi s posredovanjem pomagala pri nabavi kurilnega olja. Do zaključka redakcije nismo uspeli zvedeti, kako je SO Ravne oziroma njen izvršni svet uspela urediti pri Petrolu glede dobave kurilnega olja za Kotlje.

Kot smo že pred časom poročali, je pri gradnji novega montažnega otroškega vrta v Kotljah prišlo do začasnega zastoja, ker je moral investitor (občinska izobraževalna skupnost) zaradi podražitve poiskati dodatnih 5 milijonov din. Več o tem tov. **Turk**.

»Že 25. decembra lani sta krajevna skupnost Kotlje in Marles podpisala delovno pogodbo za postavitve montažnega vrta. Tako se je Marles obvezal, da bo storil vse, da bo vrtec nared do konca julija. S tem, ko je investitor že kmalu po novem letu pokrtil podražitve, ni nikakršnih zadržkov več, da vrtec, katerega gradnja

bo veljala okrog 8,5 milijona din, ne bi bil nared do roka.«

Hotuljci pa se že sedaj vneto pripravljajo za pustne norčije. Tako bodo tudi za letošnji pust pripravili tradicionalni karneval, na katerem bodo v maskah pokazali neuspelo gospodarjenje in aktualnosti iz vsakdanjega življenja. Kot smo zvedeli, bo karneval v soboto, 28. februarja.

Franz Rotar

Kapnik 1

Z D R A V J E

ZOBNE PROTEZE

Zobna proteza je snemni protetični nadomestek, ki mora nadomestiti manjkajoče zobe. Ima naslednje funkcije:

- žvekalno
- govorno
- estetsko.

Proteza je lahko delna (parcialna), kjer manjkajo posamezni zobje, ali totalna — brez zobna čeljust.

Kdor dobi protezo, mora vedeti, kakšne so njene dobre, pa tudi slabe lastnosti, katere težave ga čakajo in kako jih bo najlažje premagal. Obenem mora vedeti, kako naj ravna s protezo.

Vsem nam je dobro znan predsek od snemno protetičnem nadomestku — »gepisu«, ki pa večkrat neugodno vpliva na uspešno protetično rehabilitacijo. Predvsem mlajši pacienti se težko sprijaznijo z dejstvom, da bodo morali nositi protezo, ker menijo, da je ta »rezervirana« samo za starejše.

Drugod po svetu, predvsem na zahodu, zobozdravniki nimajo teh problemov in jim ni treba prepričevati pacienta o potrebnosti oz. nujnosti nadomeščanja zob s protezo. Glede na nekatere prednosti, ki jih ima proteza, jo vedno pogosteje uporabljajo tudi tam, kjer bi se lahko napravil fiksno-protetični nadomestek — »mostiček«. Slaba stran le-tega pa je, da je treba pri mostičku večkrat obrusiti dva zdrava zoba, da bi nadomestili enega manjkajočega.

Nošenje proteze je predvsem v začetku največ odvisno od trdne volje in potrpljenja pacienta, da protezo kljub težavam neprestano nosi in se tako navadi na tujek, seveda ob pogoju, da je ta strokovno neoporečno narejen.

Totalna proteza je oprta samo na brez zobno čeljust. Sluznica na čeljusti je občutljiva na pritisk in če je ta premočan, lahko povzroča tudi bolečino. Zato mora proteza pokrivati čim večjo površino, da se pritiski porazdelijo na večjo ploskev. Seveda pa to pacientu povzroča dodatne težave.

V spodnji čeljusti pa je situacija, tako za pacienta kot tudi za zobozdravnika, nekoliko drugačna oz. bolj neugodna. Tu se žvekalni pritiski prenašajo na sorazmerno manjšo površino, zato so tudi težave pri nošenju spodnje proteze večje in s tem v zvezi je tudi privajanje nanjo težje.

Vedeti je treba, da se sluznica sčasoma prilagodi — utrdi oz. postane debelejša, kar pa seveda zahteva obvezno nošenje proteze nekaj mesecev, izjemoma tudi do šest mesecev.

Za stabilnost totalnih protez je poleg drugih dejavnikov najpomembnejši negativni zračni pritisk. Takšna proteza potem sesa — kot temu rečemo. Zaradi tega je potrebno včasih v zgornji čeljusti izrjavati še zadnji zob, da dosežemo sesalni učinek. Proteza, ki v redu sesa, je tudi stabilna.

Kako močno zgornja proteza sesa, je odvisno od več dejavnikov v ustih, ki so individualno

različni (oblika čeljusti, gostota slin, različne nepravilnosti). Ravno zaradi teh individualnih pozitivnih ali negativnih dejavnikov so tudi uspehi različni. Večkrat edino operativni poseg omogoči primerne pogoje za izdelavo zadovoljive proteze.

Pri spodnji totalni protezi je sesalni efekt veliko težje doseči (ali pa sploh ne!) zaradi bistveno drugačnih anatomskih pogojev. Leži na relativno majhni površini, del sega v območje ustnega dna, ki je izredno premično (dviguje protezo). Ravno zaradi teh dejavnikov je treba mnogo truda in potrpljenja, da se pacient proteze privadi. S stalnim nošenjem, s sistematičnimi vajami in z odmerjenimi gibi se vse te težave odstranijo.

Proteza je za organizem tujek in zato ni nič čudnega, da povzroča v začetku težave. Jezik, ki je izredno občutljiv organ, zazna že najmanjše spremembe v ustih (zaponke, loki, krila proteze idr.). Razen tega proteza utiša prostor v ustih. Zato svetujemo vsakemu, naj v začetku nosi protezo tudi ponoči.

Motnje pri govoru se najhitreje odpravijo, če takoj po vstavitvi proteze beremo doma naglas.

Tudi jesti s protezo se je treba naučiti. Vedeti moramo, da ni monžo žvečiti s tako silo, kot če so v ustih naravni zobje. Zato je potrebno hrano drobno narezati, jo gristi z zadnjimi zobmi in jo dalj časa žvečiti. Ni priporočljivo trgati hrane s sprednjimi zobmi, ker v zadnjem delu proteza rada odstopi. Izkušnje bodo pokazale vsakemu, na kateri strani bo laže žvečilo, ne da bi se pri tem proteza premaknila.

Z izgubo zob čeljust močno upade in se zmanjša. Zaradi stabilnosti proteze morajo biti zobje (vsaj v stranskem sektorju) postavljeni točno na grebenu, bolj globoko v ustni votlini, kot so bili naravni zobje. Zato je zelo pomembno pravočasno nadomestiti izgubljene zobe, sicer se bo čeljust zelo zmanjšala, s tem pa se ustvarijo slabši pogoji za izdelavo proteze.

Higiena protez

Protezo je potrebno temeljito čistiti, prav tako tudi usta. Na protezi se nabirajo ostanki hrane, obloge, sčasoma tudi kamen. Zaradi nečiste delne proteze začno tudi preostali zobje, katerih se proteza dotika, hitro gniti. Razen tega povzroča slaba higiena vnetje ustne sluznice, neprijeten zadah iz ust in druge težave. Če se pod protezo nabira hrana, jo je treba čistiti po vsaki jedi, sicer pa zvečer po zadnji jedi obvezno. Čez noč jo je treba dati v kozarec hladne vode. Proteza se torej nosi ponoči samo prve dni oz. tedne, da se nanjo privadimo, pozneje pa ne! Sluznica se mora prek noči odpočiti, sicer se rada močno vname (je rdeča, otečena, krvavi, je rahlo boleča). Proteze ne smemo čistiti z vročo vodo, ker bi vročina lahko deformirala obliko pro-

teze. Ravno tako je iz istega razloga ne smemo pustiti dalj časa na suhem. Proteza se čisti z zobno krtačko in različnimi sredstvi. Najbolj primerni so zobne paste in zobni praški.

Ob koncu naj opozorim, da v nobenem primeru ni priporočljivo, da pacienti sami popravljajo in brusijo protezo z različnimi pripomočki, kajti nastale okvare

se težko popravljajo tudi v ordinaciji.

K temu, da sem se odločil napisati ta članek, me je privedla vsakdanja praksa v ordinaciji in dejanska potreba po temeljitejšem seznanjanju naših pacientov, ker žal v ordinaciji večkrat nimamo toliko časa za to.

dr. Milorad Joksimović,
zobozdravnik

Prave in umetne rože

»PRAVA PESEM SE OD NE-PRAVE LOČI TAKO, KAKOR PRAVA, RESNICNA ROŽA OD ROŽE IZ PAPIRJA.«

(Goethe)

(KAJ JE VERZIFIKATORSTVO IN KAJ PESNIŠTVO)

Na naše uredništvo pogosto prihajajo tudi pesmi, žal, največkrat »rože iz papirja«. Ker nimajo vrednosti, jih seveda ne objavljamo. Mnogi »pesniki« so zato užaljeni in jih ne pošiljajo več. Najdejo pa se tudi taki, ki ne znajo nehati. Na vse načine smo se jih že skušali odkrižati: pesmi smo razčlenili in piscem razložili, zakaj niso dobre; svetovali smo jim, naj jih pošljejo še v kakšno drugo glasilo ali literarno revijo. Tudi to ni pomagalo.

Danes bomo poskušali njim in vsem vam, ki se zanimate za pesništvo, razložiti razliko med poezijo in pisanjem verzov, torej verzifikatorstvom (verzekovstvom). Najprej kar z besedami dveh pesnikov:

OTON ŽUPANČIČ: »Meni je poezija izliv neke napetosti v človeku. Ta izliv je tem bolj krepak, tem bolj v zvezi z življenjem, tem več globin in več širin odseva, s čim večjo intenzivnostjo je poet gledal svet in čim intenzivnejše je živel z umom, voljo, strastmi. Poezija je neka pot do samega sebe in do človeka, neko živo gibanje proti stvarim in središču vsega. — Svet je takrat velikanska klaviatura, in če pritisneš in vprašaš: Si tukaj? — ti odgovori v zvoku duh: Sem. Čim večji je umetnik, tem obsežnejša je klaviatura, in če bi bil popoln, bi mu pel ves svet. Laž je pa tisto, če človek v trenutkih, ko ni v njem sile, hoče markirati to veličino. To je verzificiranje, hinavščina, umetnost je pa resnica sama.«

JANKO GLAZER: »Nedvomno pa je eno: biti mora (lirika) izraz intuicije, spočeta v tistih globinah in v tiste globine segajoča, kjer pojavi življenja in sveta nimajo več značaja slučajnosti in enkratnosti, ampak se v njih kot v simbolih odziva svet in življenje s tem, kar je v njih zakonitega in večno veljavnega. Samo tam in takrat, ko pesnikova notranjost zazveni v sozvočju s klaviaturo sveta (da rabim Župančičevo besedo), ko je njegov osebni doživljaj nositelj življenja sploh, on kot posameznik eksponent stvarstva — samo tam in takrat se ro-

že pesem. Prava, resnična, živa pesem. Vse drugo so samo verzi. Vse drugo je samo nadomestek.«

Beseda pesništvo (poezija) označuje danes zvečine lirsko verzifikacijo in je pogosto sinonim za »liriko« oziroma »verzifikacijo«. Včasih je pomenila literarno umetnost nasploh.

Kako pesem nastane?

Pesnik kot enkratni posebni duševni ustroj »se potopi« v kos sveta, dano sliko podre, ponotranji in jo domišljajsko preoblikuje, tako da zdaj poudari predmetnost, zdaj duhovnost. Prvič doseže večji vtis predmetnosti, drugič duhovnosti. Torej: združiti osebni svet (subjekt) s predmetnim (objekt, življenjsko okolje). Gre za »ponotranjevanje« zunanega sveta. Pesnik mora torej sam enkratno zagledati in umetniško ubesediti sliko sveta in življenja. Pesem mora biti osebna, enkratna, umetniško očarujoča, presenečujoča in odkrivajoča govornica.

Kaj je snov poezije?

Snov poezije so bila že od nekdaj tudi čustva; vsaj v toliki meri, kot so duhovna doživetja, razumska vprašanja. Življenje in smrt, ljubezen in sovraštvo, jeza in obup in estetska doživetja narave so lirsko zelo tvorne snovi, še bolj kot filozofski, etični, socialni, verski, narodni in drugi duhovni problemi. Predvsem pa iz lirike ni mogoče izgnati človeka kot totalnega, enkratnega in družbenega bitja.

Oblikovni znaki in oblikovne vrednosti

Oblikovni znaki in oblikovne vrednosti dogodka, ko pesnik svet podre in ga zgradi na novo, so predvsem:

1. lirska vrsta, kamor spadajo:

- svobodna oblika pesmi (pesem s svobodnimi kiticami)
- stalna oblika pesmi (sonet, npr.)
- verz (elegijski distih, npr.)
- rima (polni zvočni stik, zvočno ujemanje zadnjih, vendar tudi vmesnih besed v verzu — od zadnjega poudarjenega samoglasnika naprej; ženska rima, npr.)

d) ritem (življenjsko skladno členjenje (govorne) gmote na posamične čutno dojemljive, ponavljajoče se člene; členjenje se sproti prilagaja živemu smislu, ni

torej shematično, razumsko preštevalno)

e) metrum (umetna, razumska tvorba, shema, vzorec; določimo ga lahko s številom)

2. metafora ali pesniška podoba (preneseni, predrugačeni, nenavadni pomen kakšne besede; je prenos pomena z ene besede na drugo, npr. črna misel, stolova noga itd.) in

3. pesniški jezik (poezija uporablja najbolj intenzivnega; ne prenese nepopolnih, šibkih besed, mašil, površnega stavka in obrabljenih podob).

Mogoče bo kdo med vami ta članek razumel narobe. Rekel bo, češ pač nočejo, da bi jim kdo pošiljal pesmi. Toda ne gre za to.

Hoteli smo vam pokazati, kako pisati, da vaša pesem ne bo »zva-rek, skrupalca, sračje gnezdo«, da bo »pesemsko ubesedeni ponotranjeni svet res izražal, potrjeval velik, usoden, neizogiben, estetsko bogat dogodek v človeku« in da se ne bo v dozdevni pesmi skrivalo le »stremuštvu, prisila, plehka artistična spretnost«. Pesem ne obstaja, kot se komu včasih dozdeva, iz vsebine, ki je lepo spravljen v primerno obliko, iz prozne skice, ki jo je pesnik razvil v verz.

Pa še nekaj smo želeli: povedati vam razloge, zakaj vaših »umetnin« včasih ne objavimo. In tudi to: zaradi tega ne bodite užaljeni!

KULTURNE VESTI IZ ŽELEZARNE

23. januarja so imeli naši kulturniki zadnji sestanek. Obravnavali so program prireditve za Vorančeve dneve '81. V njem bodo namreč sodelovali tudi železarji. Animatorje za kulturo po tozdi in delovnih skupnostih so zadalžili, da zbirajo naročila za zbirko Prešernove družbe. Nekateri so pri tem zelo uspešni.

Zakaj nekaj je res: »Pesnik dela sam, lirik dela še zlasti sam, kajti v vsakem desetletju živi le malo velikih lirikov. Porazdeljeni so med narode, pesnijo v različnih jezikih, največkrat so drug drugemu neznani.«

Helena Merkač

Vira:

Matjaž Kmecl: Mala literarna teorija, Ljubljana 1977.

Skupina avtorjev: Lirika, epika, dramatika (študije iz novejšje slovenske književnosti), Murska Sobotna 1971.

PRIPOMBA

Vse napisano je tolikokrat preverjeno, da druge resnice o pesništvu ni. — Zakaj torej vseeno kdaj kakšno pesem, ki jo napiše delavec ali delavka, le objavimo, čeprav gotovo ne dosega običajnih meril za poezijo?

Objavimo zmeraj tisto, kar izraža vsaj nekaj osebnega, svežega, samosvojega in se tako v zasnovi nagonsko skuša približati bistvu poezije. Takšna objava je hkrati spodbuda (večinoma mlajšim) delavcem, da vztrajajo v svetu pisane besede. Če že ne kot pomembni ustvarjalci, vsaj kot kulturno bogaten ljubitelji dobre knjige.

Resničnim talentom pa bomo prav tako znali pomagati utirati pota v slovenske literarne revije.

Urednik

H. M.

Frnača

OLJA ŠTEFANA MARFLAKA

V ravenskem Likovnem salonu je bila od 23. do 30. januarja 1981 razstava olj Štefana Marflaka, rojaka iz Mežice, študenta zadnjega letnika ALU v Ljubljani. Čeprav je slikar star šele 29 let, ima za seboj že šest samostojnih in skupinskih razstav.

Razstavljena olja so prikazala slikarjevo večletno rast ob študiju, delu in življenju. Zato je naravno, da smo razpoznavali v njih več zaokroženih celot, ki so med seboj sorodne, ker so delo istega avtorja, pa spet različne po vsebini in izrazu, kakor je pač potekal slikarjev razvoj.

Najprej so bile tu nadrealistične in abstraktne kompozicije. So kakor topli ornament na temnem ozadju tako živih barv, da ogrejejo celo zamolklo modrino.

Sledile so človeške figure v zadržanih rumenih in zelenih tonih. Vsa slikarjeva pozornost se usmeri in zgosti na akt in dvojico, hkrati pa se povečajo tudi formati slik.

Najsiloviteje so delovala miche-langelovska telesa, ki se lomijo iz mračne sivine, vsako zase, kakor da se osvobajajo neznanske teme in teže in so platna ter okviri prezokzi zanje.

Pravo nasprotje pa so predstavljali portreti. Čudno tihi, zasnovani v treh, štirih barvah, a bogato zainteresirani v intimna, zasebna vzdušja in razpoloženja.

Razstava kot celota je dala vtis ustvarjalne moči in volje po umetniškem iskanju. To je bila njena velika vrednost in obet za naprej.

Marjan Kolar

S KNJIŽNE POLICE

DOMAČA DELA

Ivanka Hergold, Noč in jabolko, CZ, Lj., 198 str.

Pripoved o enem dnevu življenja sodobnega človeka, o dogodkih, ki so razpeti med trpko osamljenostjo in slo po sočloveku.

Slovensko ljudsko izročilo, pregled etnologije Slovencev, CZ, Lj., 278 str.

Knjiga posreduje poglobitve izsledke slovenske etnologije in vključuje poleg raziskav ljudske kulture tudi raziskave načina življenja pri vseh skupinah prebivalstva in vseh dobah.

Josip Vidmar, Presoje, ZO, Mb., 200 str.

Knjiga esejev, zapisov in polemik o nekaterih značilnostih slovenske literature in kulturnega življenja.

Slovenski impresionisti, 2. izdaja, DZS, Lj., 212 str.

Poleg uvodne študije Franceta Stelēta prinaša knjiga barvne reprodukcije najpomembnejših del R. Jakopiča, M. Jame, I. Groharja in M. Sternena.

PREVODI

Vse o pecivu, 300 mednarodnih receptov za vse vrste peciva, ZL, Kp., 30 str.

Zelo uporabni nasveti za pecivo, saj poleg sestavin za pripravo vsebujejo tudi podatke o številu kalorij in času, ki ga potrebujemo za pripravo.

Šri Aurobinde, Človeški cikelus, SM, Lj., 380 str. (Filozofska knjižnica 23).

Ena najpomembnejših knjig znamenitega indijskega misleca, poeta in borca za osvoboditev Indije, v kateri pojasnjuje zgodovinske, duhovne in družbene razloge za krizo sodobnega sveta.

Heinz G. Konsalik, Srečni zakon, ZL, Kp., 413 str.

Nov roman uspešnega nemškega pisatelja in dramatična zgodba, polna psiholoških zapletov, o tvegani igri ključavničarja, ki prevzame vlogo mrtvega prijatelja.

Orianna Fallaci: Neki človek, MK, Lj., 615 str.

V romanu znana italijanska novinarka opisuje življenje z gr-

skim revolucionarjem Panagulisom.

Erica Jong, Kako rešiš svoje življenje. ZO, Mb., 403 str.

Nadaljevanje svetovne uspešnice Strah pred letenjem poročila o

posameznih razdobnih razmajane-ga zakona in nam nudi nekaj zanimivih odgovorov na vprašanja našega bivanja.

(Po Književnih listih 1980/81)

Jezik naš vsakdanji

delovni čas torej ni skladna s pomenom.

REŽIRATI in ne REŽISIRATI

TELEVIZOR — TELEVIZIJA

Televizija pomeni brezžični električni prenos slik, televizor pa je sprejemnik. Torej kupimo televizor, gledamo pa televizijski program in ne televizije.

AFEKT, EFEKT, DEFEKT

Afekt — razdraženje, razburjenje, zanos (moriti v afektu)

Efekt — učinek, vtis, uspeh, posledica (efekt dela)

Defekt — napaka, hiba, okvara

ALUZIJA, ILUZIJA

Aluzija — namig, cikanje, rahla omemba

Iluzija — slepilo, varanje čutov

Za danes smo iz nekega zapisa nika vzeli tale stavek:

»Da lahko realizira svoje aktivnosti, v pretežni meri koristi usluge strojnega in gradbenega vzdrževanja.«

Takoj zbudeta v oči tujki: realizira, aktivnosti. Prav tako motita glagol koristi (v slovenščini je posredno prehodni, zato ga ne moremo vezati s tožilnikom, ampak samo z dajalnikom) in samostalnik usluge. Stavek poslovenimo tako: »Da lahko uresniči svoje dejavnosti, v pretežni meri uporablja storitve strojnega in gradbenega vzdrževanja.«

Poglejmo si še nekaj neslovenskih zvez, ki prav tako kvarijo dober jezikovni slog:

USPETI

V pomenu posrečiti se je dovoljena samo zveza z dajalnikom (uspelo mu je dokazati, uspelo jim je povečati izvoz); zveza z nedoločnikom je ruska (uspel je dokazati, uspeli so povečati izvoz).

ZATAJITI

Tuje zveni raba v pomenu odpovedati: stroji so zatajili (so odpovedali), vreme je zatajilo (nas je pustilo na cedilu).

Če hočemo pisati jezikovno čiste stavke, se moramo izogibati tudi tujk, pa čeprav so nepogrešljiv del besednega zaklada. Njihova raba je odvisna od sloga, namena sporočila in od pisca. Če tujko že rabimo, jo moramo dobro poznati. Z nepravilno rabo se samo smešimo:

ASPEKT — lat.; zunanja podoba, videz. Napačne so zveze: aspekt na človekovo delo; pomeni pogled na človekovo delo, vendar tega ta tujka ne izraža.

KLASIČEN — v pomenu star, zastarel, običajen, ustaljen (klasična trgovina); v resnici pomeni zgleden, vzoren, popoln, izviren (klasičen primer = zgleden primer, klasična lepota = popolna lepota).

KOLOSALEN — izhaja iz grške besede koloso in pomeni velikanški kip; zato lahko ta izraz uporabimo za označitev nečesa velikanskega, ogromnega, ne pa tako: kolosalna zadeva (= imenitna), kolosalen človek (= dober, nadarjen), kolosalna potica (= okusna, dobra).

NON STOP — izraz uporabljajo v svetu za vlake in letala, ki vozijo ali letajo od začetne do končne postaje, ne da bi se ustavili. Uporaba besede za nedeljeni

Vabilo

KONTINENT, KONTINGENT

Kontinent — celina, kopno, suha zemlja

Kontingent — določen del, delež, znesek

TRIPTIH, TRIPTIK

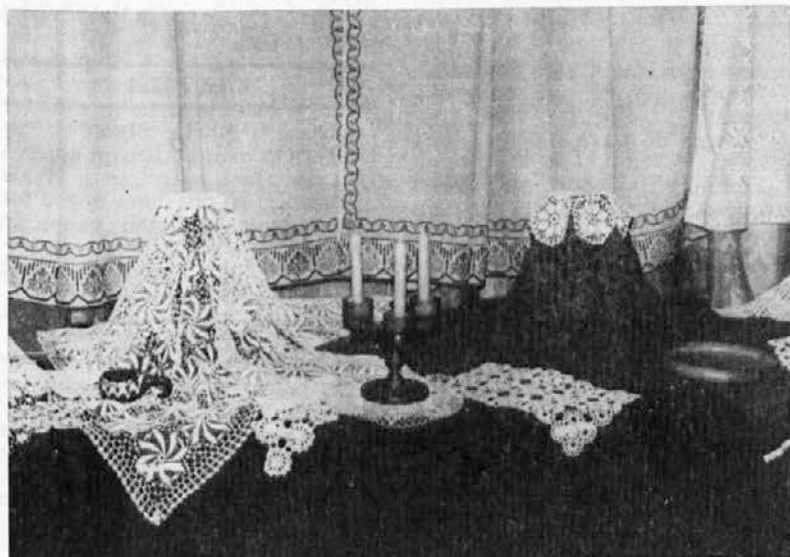
Triptih — tridelna oltarna podoba

Triptik — potni list za avtomobil

REKLAMACIJA, REKLAMIRANJE

— pomeni pritožbo, ne pa dajanje reklame. Slabo blago reklamiramo, ne delamo pa zanj reklame.

Do zdaj smo v tem jezikovnem koticu pregledali dvoje lastnosti dobrega jezikovnega sloga: jezikovno pravilnost in besedno čistost. Drugič nekaj o jasnosti izražanja.

Mehkoba

NAŠE ZNAMKE

OBLETNICA IVANA RIBARJA

Ob stoti obletnici rojstva Ivana Ribarja je dala skupnost jugoslovenskih PTT 21. januarja v prodajo priložnostno poštno znamko za 2,50 dinarja.

Ivan Ribar (Vukmanović; rodil se je v Karlovcu leta 1881, umrl pa v Zagrebu 1968) je študiral pravo v Zagrebu, Pragi in na Dunaju, doktoriral pa je na pravni fakulteti v Zagrebu. Bil je eden izmed ustanoviteljev hrvatske ljudske demokratične stranke.

Od leta 1941 se je Ribar popolnoma opredelil za sodelovanje s komunistično partijo Jugoslavije in je sprejel politično linijo narodnoosvobodilne fronte. Na prvem in drugem zasedanju AVNOJ je bil izvoljen za predsednika izvršnega odbora, novembra 1944 pa za predsednika prezidija začasne ljudske skupščine. Predsednik prezidija ustavodajne skupščine je postal leta 1945, po sprejetju ustave pa je bil izvoljen za predsednika ljudske skupščine FNR Jugoslavije.

Likovna obdelava znamke, posvečene dr. Ivanu Ribarju, je delo slikarja Dušana Lučića. Znamke pa so bile natisnjene v zavodu za izdelavo bankovcev s tehniko dvoaravnega ofseta v polah po 25 znamk.

Poleg te priložnostne izdaje bo dala delovna organizacija »Jugomarka« v prodajo istega dne priložnostni ovitek za 2,50, oziroma ovitek z oznako »prvi dan« (FDC) za 5 dinarjev.

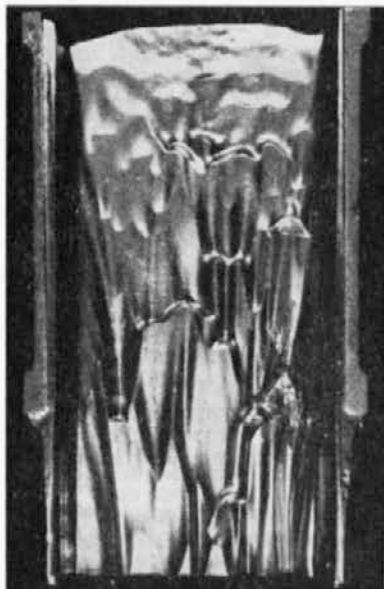
NOVOSTI V LETU 1981

Nominalna vrednost programa za leto 1981 znaša 172,80 din, vendar je realno pričakovati, da bo nekoliko višja. Pričakujemo namreč, da bo kmalu prišlo do spremembe cen poštinih storitev in bodo v skladu s tem nominalne planiranih izdaj spremenjene, tako da se bodo tudi priložnostne izdaje lahko uporabljale v frankaturne namene.

Tako bo zanesljivo že kmalu dana v prodajo znamka za 5,60 dinarja z motivom Travnika, kot nominala za poštne dopisnice za tujino, oziroma znamka za osem dinarjev z motivom Dubrovnika, kar je nominala za pismo v mednarodnem prometu.

Med letom bodo tudi druge redne znamke po nominali prilagojene potrebam frankature v domačem in mednarodnem poštnem prometu.

V lanskem letu je skupnost jugoslovenskih PTT izdala skupno 56 znamk raznih vrednosti. Njihova nominalna vrednost je bila 261,50 dinarja. f. u.

Kapnik 2

ŠTEFAN MIHELČ

Dragi Štefi!

Tih zimski dan je danes, vendar pa nekje globoko v nedrih zemlje že klije nova pomlad. A mladost, ki je štela komaj trideset pomladi, jemlje slovo.

Pred šestimi leti si se zaposlil v obratu vzmetarne. Poznali smo te kot veselega mladeniča. Nisi bil eden tistih delavcev, ki bi delo izbirali. Prijel si za vsako opravilo, rad si se razdajal. Leta 1978 si postal tudi član industrijskih gasilcev železarne Ravne. Tudi na tem mestu si se uveljavil.

Stefan Mihelič

Ni še minil mesec, odkar smo za novo leto želeli drug drugemu zdravja in sožitja. Tebi smo želeli le eno: da bi nam ozdravel. Upali smo, da boš premagal nesrečo, ki se ti je pripetila lanskega 28. decembra. Toda, žal, velikokrat smo varani: tokrat je bila močnejša smrt.

Zibelka mladosti ti je tekla v Slovenskih goricah. Kako je bila tvoja mati vesela, kadar si prišel k njej domov! Odslej te ne bo več. Ostal boš tukaj v tem vrtu miru, daleč od domačega kraja. Toda tudi naš kraj si vzljubil, postal je tvoj drugi dom.

Štefi, hvala ti za vse, hvala za tvojo vedrino in tovarišstvo.

V imenu obrata vzmetarne, v imenu gasilcev in Štefijevih prijateljev izrekam staršem in sestri iskreno sožalje.

(Povzeto po pogrebnem govoru V. Levovnika)

SILVA ŠTEHARNIK

Draga Silva!

Nemi in brez moči stojimo pred tvojo krsto in skoraj ne moremo verjeti, da te ni več med

Silva Štehar

nam. Ko si v jutranjih urah dne 20. januarja šla v službo, kot že tolikokrat prej, si nismo mislili, da bo to tvoja zadnja pot.

Vest, da si premenila, je bila prvi hip neverjetna, posebno še za sodelavce, saj smo te dan prej videli še zdravo in nasmejana.

Rodila si se na Ravnah leta 1940. Po končani osnovni šoli si se že kot 16-letno dekle zaposlila in osamosvojila. Leta 1959 si se zaposlila v železarni Ravne, v tozdu industrijskih nožev si bila nad 21 let. S svojim vestnim in marljivim delom si si pridobila spoštovanje vseh sodelavcev.

Ob 30-letnici samoupravljanja in 360-letnici obstoja železarne Ravne te je kolektiv med prvimi predlagal za odlikovanje »medalja dela«, ki si jo tudi prejela. Na to smo danes še posebej ponosni. Praznino, ki je nastala s tvojo smrtjo, bomo še dolgo čutili, posebno zato, ker si bila med sodelavci priljubljena in spoštovana, na delovnem mestu pa vzor drugim sodelavcem. Poleg skrbi za družino si našla vedno dovolj časa za delovanje v samoupravnih organih, družbenopolitičnih organizacijah v delovni organizaciji in krajevni skupnosti. Tako si prispevala tudi na tem področju svoj delež za naš boljši jutri.

Slovo od tebe, draga Silva, je za nas huda bolečina, saj smo izgubili sodelavko, za katero bi želeli, da bi s svojim plemenitim delom ustvarjala med nami še veliko let.

V imenu sodelavcev izrekam globoko in iskreno sožalje tvoji družini in ostalim sorodnikom.

JOŽE BURJAK

Tihi in prizadeti smo se zbrali oni dan tam pri Barbari, da se zadnjič poslovimo od tebe in ti izkažemo poslednjo, tiho čast.

Jože Burjak

Naš veliki pesnik je napisal: Odprta noč in dan so groba vrata; al' dneva ne pove nobena prat'ka.

Znabiti, da kdor zdaj vesel prepeva, v mrtvaškem prtu nam pred koncem dneva molče trolental bo: »Memento mori!«

Spominjaj se smrti!

Resnično nas vsako žalostno srečanje pri Barbari vedno znova spomni, kako prav je naš pesnik imel. Vsak človeški konec je nepomljiv, pa vendar so med njimi velike razlike.

Imamo smrt, ki trga srce; imamo smrt, ki naredi umrlega junaka; imamo smrt, ki se zdi živim odrešilna... Kam bi uvrstili ta tvoj odhod, bi nemara vedel najbolj ti sam.

Nisi imel lahkega življenja; bil si tipičen sin teh ravnenskih per-

zonalov in v mladosti si bil za marsikaj prikrajšan; tako kot večina tvojih sovrstnikov.

Tvoja zgodnja pot je vodila med naše fabriške zidove in ko se je fabrika najbolj razvijala, si temu razvoju prispeval tudi ti.

Iz pogovorov s teboj vemo, da si bil ponosen in vedno si se rad spominjal svojih dni med ravnenskimimi športniki.

Ustvaril si družino in vedno si bil ponosen na seme, ki je vzklilo iz tega.

Odsel si za vedno. Zelo malo ti lahko rečemo v slovo; beseda ne gre rada iz ust. Morda samo se to: na tvojem delovnem mestu so bile oni dan rože in sveča ti je gorela v spomin. Z rožami vemo, kako je in tudi sveča dogori. Morda pa ti lahko obljubimo to, da nas bodo spominjali nate tudi plameni in ogenj, ki spremljajo našo delo v kalilnici in nikoli čisto ne ugasnejo.

Ženi, otrokom in drugim svojcem izrekam v imenu sodelavcev globoko sočustvovanje.

ZAHVALA

Ob svoji upokojitvi se za izkazano pozornost in dolgoletno prijateljstvo in tovarišstvo iskreno zahvaljujem sodelavcem družbenega standarda, sindikatu, posebej pa še stanovalcem internata za prejeto darilo. Vsem skupaj želim veliko uspeha.

Terezija Kavšak

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz priprave vložka TOZD jeklarna in OO sindikata za sprejeto darilo. Vsem želim mnogo delovnih uspehov in srečo pri delu.

David Pipan

ZAHVALA

Ob prerani izgubi našega moža, očeta, sina, dedka in brata **Jožeta Burjaka** se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sodelavcem in sosedom za darovano cvetje in izrečeno sožalje. Iskrena hvala tudi ravnatelju TOZD kalilnica za poslovilne besede, godbi za odigrane žalostinke ter gospodu kaplanu za pogrebni obred.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob smrti **Marije Stanič** se zahvaljujem vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti. Hvala g. župniku za pogrebni obred ter vsem, ki so darovali vence in cvetje.

Jože Stanič

ZAHVALA

Ob boleči, nenadni in nenadomestljivi izgubi naše mame, babice in prababice **Rozine Kuzman** se zahvaljujem vsem, ki ste z nami čustvovali, izrazili sožalje, darovali vence in cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Hkrati se zahvaljujem tudi duhovniku za pogrebni obred.

Vsi njeni

REKREACIJA IN ŠPORT

PRVENSTVA V SANKANJU

Več naših TOZD in delovnih skupnosti je v preteklih tednih izvedlo interna prvenstva na idealni progi od Ivarškega jezera do Rimskega vreca. Skupno je doslej tekmovalo več kot 650 posameznikov.

PNEVMATIČNI STROJI:

Zenske: 1. Jelka Kaker, 2. Tončka Rožen, 3. Nevenka Levar
Moški do 35 let: 1. Stanko Praznik, 2. Albin Strmšek, 3. Vlado Mak
Moški nad 35 let: 1. Hinko Pepevnik, 2. Dominik Jelen, 3. Jože Brenčič
Dvojice: 1. Krivavnik — Videtič, 2. Trup — Forjan, 3. Brenčič — Gašper

RAZVOJ PROIZVODNJE IN TRGA:

Zenske: 1. Ivica Kočnik, 2. Mojca Krautberger, 3. Ida Topler
Moški: 1. Janez Vrhnjak, 2. Luka Paradiž, 3. Franc Herman
Dvojice: 1. Korbar — Praznik, 2. Vevar — Ristič, 3. Sterže — Skrivalnik

KOVAČNICA:

Zenske: 1. Marija Breznik, 2. Vida Plemen
Moški do 35 let: 1. Ferdo Mager, 2. Stefan Šipek, 3. Jože Konečnik
Moški nad 35 let: 1. Srečko Proprat, 2. Jože Vošner, 3. Alojz Gros

KOMERCIALA:

Zenske: 1. Irena Novak, 2. Hilda Vetter, 3. Marjana Klorpenčev
Moški: 1. Branko Merkač, 2. Peter Prikeržnik, 3. Avgust Erjavec
Dvojice: 1. Hribernik — Blodnik, 2. Kričej — Urnaut, 3. Ranc — Rajzer

KONTROLA KAKOVOSTI:

Zenske: 1. Ivica Majdič, 2. Beba Šapek, 3. Ivanka Merkač
Moški: 1. Oto Urnaut, 2. Mirko Bauče, 3. Anton Zdovc

PRVENSTVO V VELESALOMU

VALJARNA: Pri mlajših moških je zmagal Roman Polajner, drugi je bil Tomo Sater, tretji pa Jože Sorčan. Pri starejših je bil prvi Mirko Glavar, drugi Džino Krautberger, tretji pa Anton Kodrun.

TRANSPORT: V kategoriji do 35 let je zmagal Bojan Polak pred Rudijem Verdinkom in Franjom Vehovcem. Pri starejših je bil najboljši Jože Zlebnik, drugi Alojz Nedog, tretji pa Dušan Verdinek.

KEGLJANJE

Prvenstvo železarne — posamezniki

V drugem kolu je nastopilo 26 delavcev v disciplini 100 lučjev meša-

Perušem. Najstarejši udeleženec — 68-letni Gregor Klančnik — se je uvrstil na 57. mesto in premagal veliko mnogo mlajših udeležencev. Maratonsko progo je uspešno presmučalo tudi šest žensk. Najboljša v tej konkurenci je bila Jelka Bauče, ki je osvojila 61. mesto.

100 smučarjev je teklo na 9 km. Zmagal je domačin Zvonko Gros, tretji je bil Jaka Vidovšič, četrti Rok Kolar in peti Jure Potočnik.

Na najkrajši progi je pri ženskah zmagala Mira Bertalančič, pri moških pa Ivan Mlačnik.

Vse je bilo lepo in zelo dobro pripravljeno. V bodoče pa bomo morali z dobro organizacijo privabiti še več tekačev, da bo naš maraton dobil množično obeležje.

ODBOJKA

Občinsko mladinsko prvenstvo

Na Ravnah se je pomerilo 6 moških ekip na prvem turnirju občinskega prvenstva. Prvo mesto so zasluženo osvojili mladinci Mežice pred Dobrijami, Fužinarjem, Korotanom, Reko in Črno.

KEGLJANJE

Prvenstvo koroške regije

V prvi fazi tekmovanja za uvrstitev v republiško ligo so se pomerile ekipe Slovenj Gradca, Fužinarja in Samorastnika.

Po dveh nastopih na Prevaljah in v Soštanju je z veliko prednostjo 150 kegljev zmagal Fužinar pred Slovenj Gradcem in Samorastnikom. Med posamezniki je bil na obeh kegljiščih najboljši Rajko Podojstršek.

Turnir v Zalcu

Na kvalifikacijskem turnirju za vstop v republiško ligo je v Zalcu nastopilo osem moških ekip. Prvo mesto je s prednostjo 50 kegljev osvojil Fužinar pred Branikom in Aerom iz Celja. Za Fužinar so kegljali: Podojstršek, Paradiž, Belaj, Princič, Mostnar in Mlakar.

S. F.

Rekreacija v del. skup. za gospodarjenje

Komisija za rekreacijo v del. skup. za gospodarjenje je priredila 31. januarja 1981 interno prvenstvo v veleslalomu. V ženski konkurenci je bila najuspešnejša Barbara Kraševc pred Alenko Dolinšek in Angelco Juraja. Pri moških je zmagal Miran Cokan pred Vladom Homanom in Alojzjem Golgrancem. Oba zmagovalca sta bila najuspešnejša tudi lani.

V skupni uvrstitvi vodi pri ženskah Olga Dobrovnik s 25 točkami pred Ljubo Mlakar s 24 in Liziko Potočnik z 18 točkami. Pri moških je najuspešnejši Polde Ranc s 26 točkami pred Vladom Homanom s 24 in Mirkom Kristanom, ki je zbral 22 točk.

Ekipno vodijo AOP — programerji s 40 točkami pred APP, ki so zbrali 30 točk.

u. f.

Alpinistične novice

V nedeljo, 18. 1. 1981, so v Veliki Raduhi plezali Miran Kodrin, Franc Pušnik in Edi Motaln, Janez Štornik in Irena Kolar, Rok Kolar, Stanko Mihev. Preplezali so direktno smer. Značilnost dosedanje zime je, da v steni skoraj ni snega, razen na polih. Pleza se povsod brez derez.

ALPSKO SMUČANJE

Dne 29. 1. 1981 je bilo v Črni občinsko prvenstvo v veleslalomu za starejše pionirje in pionirke, mlajše pionirje in pionirke ter cicibane in cicibanke.

V posameznih kategorijah so bili doseženi naslednji rezultati:

Starejši pionirji: 1. Jani Ažnoh, 2. Lojzi Potočnik, oba Fužinar, 3. Tomaž Petrič, 4. Darko Slabe, 5. Blaž Jelen, vsi Črna.

Starejše pionirke: 1. Mirjam Videmšek, Fužinar, 2. Natalija Fužir, Črna, 3. Mirjam Lihtinger, Fužinar.

Mlajši pionirji: 1. Dušan Zagar, Fužinar, 2. Matjaž Pečovnik, Črna, 3. Aleš Pustoslavšek, Črna, 4. Igor Kosmač, Črna, 5. Matjaž Plešec, Črna.

Mlajše pionirke: 1. Katjuša Pušnik, 2. Mojca Pumps, 3. Mateja Srebre, vse Črna, 4. Vanja Napotnik, Mežica, 5. Aleksandra Kamnik, Fužinar.

Cicibani: 1. Robi Kranjc, 2. Matija Adamič, oba Črna, 3. Borut Močivnik, Fužinar, 4. Simon Kordež, Fužinar, 5. Mitja Kunc, Črna.

Na OŠ Koroški jeklarji tudi dekleta igrajo šah

Cicibanke: 1. Petra Videmšek, 2. Katica Skrinjar, 3. Barbara Volčansek, vse Fužinar, 4. Darja Plešec, 5. Romana Rosc, obe Črna.

V organizaciji smučarskega kluba Jezersko je bila v nedeljo, 25. 1. 1981, tekma v slalomu, ki šteje za slovenski pokal vrhunskega razreda. Nastopilo je 65 tekmovalcev iz osmih klubov. Zmagal je član B reprezentance Tonjaž Čizman pred Pretnelom (Alp) in Oblakom (Jes.). Član Fužinarja Andrej Stefanovič je zasedel četrto mesto, Sašo Kranjc in Miran Stefanovič pa sta odstopila že v prvem teku.

St.

REKREACIJA V ŽELEZARNI LANI

Komisija za rekreacijo železarne Ravne je na podlagi ankete o športnih dejavnostih po posameznih tozidih in del. skupnostih za leto 1980 ugotovila, da so bili v tem obdobju najbolj aktivni v del. skupn. za gospodarjenje. Po anketni listi so zbrali 321 točk. Sledijo naslednji tozidi in del. skupn.:

2. el.-tehnične storitve	295
3. stroji in deli	240
4. industrijski noži	230
5. pnevmatični stroji	202
6. valjarna	181
7. str. gradbeno vzdrževanje	171
8. transport	170
9. kontrola kakovosti	161
10. kovačnica	157
11. jeklovlek	155
12. kalinica	113
13. družbeni standard	111
14. jeklolivarna	101
15. vzmetarna	100
16. posebna finančna služba	95
17. energija	89
18. komerciala	75
19. RO Prevalje	73
20. računovodstvo	65
21. jeklolivarna — čistilnica	64
22. razvoj proizvodnje in trga	59

Anketi se niso odzvali jeklarna, orodjarna, projektno izvajalni inženiring in kadrovsko-splošne zadeve.

f. u.

ZIMSKE ŠPORTNE IGRE DOBRIJ

V soboto, 24. januarja s pričetkom ob 13.30, smo krajanje vaške skupnosti Dobrije organizirali zimske športne igre v veleslalomu in sankanju. Ob zelo lepem sončnem vremenu smo se najprej po Potočnikovem travniku spustili v tekmo za čim boljši rezultat v veleslalomu. Sankanje smo opravili po cesti s startom na vrhu Koroškega Selovca. Do tja smo organizirali prevoz s traktorjem. Za otroke je bilo to enkratno doživetje, nekaj se jih je peljalo na prikolci, drugi pa kar na svojih saneh, ki so jih privezali od zadaj. Tekmovanje je potekalo brez zastojev. Za prijetno vzdušje so poskrbeli številni gledalci ob progi s svojim bučnim navijanjem. Zmagovalec v posameznih kategorijah in disciplinah so bili:

Tov. Viktor Avbelj je podelil plaketo za dosežene uspehe pri smučarskih tekih

INDUSTRIJSKI NOŽI:

Zenske: 1. Pavla Stuk, 2. Marija Horjak, 3. Majda Pliberšek
Moški: 1. Janez Vrhnjak, 2. Franc Car, 3. Bojan Filip

VALJARNA:

Zenske: 1. Marija Plesivčnik, 2. Romana Škrubej, 3. Marina Lorenci
Moški: 1. Jože Kotnik, 2. Peter Gruber, 3. Drago Praznik

DEL. SKUP. KADROVSKO-SPLOŠNE ZADEVE:

Zenske: 1. Jožica Natlačen, 2. Nada Abraham, 3. Majda Pesjak
Moški — mlajši: 1. Beno Kotnik, 2. Marjan Pajenk, 3. Drago Mežnar
Moški — starejši: 1. Stefan Pečovnik, 2. Stanko Bričan, 3. Franc Rotar
Zenske dvojice: 1. Fajmut — Plemen, 2. Urnaut — Polanc, 3. Tih — Sušnik

JEKLOLIVARNA:

Zenske: 1. Anica Kolman, 2. Romana Uršnik, 3. Ida Kotnik
Moški: 1. Evgen Korinšek, 2. Jože Cekon, 3. Andrej Plohl

VZMETARNA:

1. Viktor Razgoršek, 2. Branko Mozgan, 3. Vladimir Janet

JEKLOVLEK:

1. Jože Gostenčnik, 2. Maks Završnik, 3. Tone Godec

no. V zaključni del tekmovanja se je uvrstilo naslednjih osem kegljavcev: Jože Golob, rezalno orodje, 443, Bernard Rebernik, rezalno orodje, 426, Leopold Ranc, industrijski noži, 424, Leopold Kadiš, pnevmatični stroji, 416, Srečko Vdovič, SGV, 413, Kristi Svab, rezalno orodje, 412, Ivan Borovnik, ind. noži, 409, in Filip Nagerik, kalinica, 407 kegljev. Rezervi finalnega dela sta Anton Golob, rezalno orodje, 402, in Stanko Stiplošek.

KOROŠKI MARATON PO POTEH XIV. DIVIZIJE

Ob idealnih pogojih — dovolj snega, skrbno pripravljene proge in prekrasno nepredelano dopoldne — so marljivi ljubitelji smučarskega teka zelo uspešno organizirali letošnje smučarske teke v Kotljah. Na večer pred teki so pokrovitelji pripravili tudi kulturno prireditve v počastitev pohoda XIV. divizije v naše kraje.

Tekači so lahko izbirali med tremi programi. Največje zanimanje je bilo za maratonsko progo — tek na 25 km. Med 150 nastopajočimi je zmagal državni reprezentant Tone Džuričič pred Kalanom in Kalandrom. Najboljši koroški predstavnik je bil bivši plavalec Fužinarja, zdravnik Brane Breznikar, ki se je uvrstil pred znanimi nekdanjimi tekači: Forštnerjem, Gregorcem, Kranjčanom Bavčetom, Jertom in

Pod bremenom

Veslesalom:

pionirji: Marko Gostenčnik
mladinci: Branko Kavtičnik
veterani: Cvetka Kotnik

Sankanje:

pionirji: Jože Plemen
mladinci: Ljubo Lipovnik
veterani: Franček Kotnik
ženske: Silva Šuler

Vsi zmagovalci od 1. do 3. mesta so prejeli diplome in skromna darila, za skupne zmagovalce (veslesalom — sankanje) pa smo pripravili še posebej lepe pokale.

Letošnji skupni zmagovalci zimskih športnih iger so med pionirji Matej Kotnik, med mladinci Ljubo Lipovnik, med veterani Jakob Jelen in med ženskami Cvetka Kotnik.

Vsem zmagovalcem in seveda tudi ostalim tekmovalcem, ki so se sicer srčno borili, imeli pa žal premalo športne sreče, še enkrat iskrene čestitke. Razglasitev rezultatov opravili pri Vohnetu, kjer smo pripravili tudi malico in zabavo. Naj še dodam, da je bila udeležba zelo lepa, saj se je iger udeležilo kar 71 tekmovalcev.

Igre so zelo lepo uspele, zahvaliti se moramo vsem krajanom, še posebej tistim, ki so sodelovali pri organizaciji, tudi gozdarstvu Ravne in telesno-kulturni skupnosti, ki sta nam priskočili na pomoč.

Srečko Nabernik

NEKAJ O OBČINSKI GASILSKI ZVEZI

Občinska gasilska zveza Ravne ima 9 enot; 5 prostovoljnih gasilskih društev (v njih 458 članov), 3 prostovoljna industrijska gasilska društva (v njih 302 člana) in 1 poklicno gasilsko enoto (v železarni Ravne).

Skupno je v prostovoljno gasilstvo v občini vključenih 760 gasilcev, od tega 645 moških in 115 žensk. Največ med njimi — 333 — je članov (od 27 do 55 let) in mlajših članov do 27. leta starosti (160). Sledijo pionirji B od 11 do 14 let (85), starejši člani nad 56 let (84), pionirji A od 7 do 10 let (62) in mladinci (36).

522 članov deluje v operativnih enotah društev, pri organiza-

cijskih delih in na vodstvenih položajih. V gasilski stroki so usposobljeni takole: 353 je gasilcev z izpitom, 95 je nižjih gasilskih častnikov, 52 gasilskih častnikov, 11 višjih gasilskih častnikov in 5 gasilcev — bolničarjev z izpiti. Med njimi je še 38 gasilskih šoferjev in 52 gasilskih strojnikov.

Za vedno zahtevnejše delo na področju varstva pred požari je nujna strokovna usposobljenost gasilcev. Tako se je v preteklih štirih letih najrazličnejših tečajev za gasilce udeležilo 272 članov, 22 pa jih je obiskovalo seminar za sodnike gasilskih tekmovalj.

STROŠKI INFORMATIVNEGA FUŽINARJA V LETU 1980

Po 41. členu zakona o javnem obveščanju (Ur. list SRS 1973, št. 7) objavljamo podatke o stroških Informativnega fužinarja v letu 1980.

Lansko leto je izšlo 24 številčk (+1 posebna št.) Informativnega fužinarja v povprečnem obsegu 16 str. Naklada je bila stalna 5.500 izvodov.

Stroški za tisk in poštnino	1.565.608,00
Avtorski honorarji	122.587,00
Skupaj	1.688.195,00

Leta 1979 pa nas je 23 številčk Informativnega fužinarja stalo 1.599.905,30 din.

Tak napis nam je poslala tov. Marjeta Lesnik iz TOZD pnevmatični stroji

Prostovoljna gasilska društva v občini Ravne so se udeležila tudi mnogih tekmovalj: 54 enot je sodelovalo na meddruštvenih tekmovaljih izven občine in delno v tujini, 950 članov se je udeležilo občinskih tekmovalj, 43 enot regijskih, 12 enot republiških in 1 enota = 10 članov državnega prvenstva. Na vseh tekmovaljih so se gasilci zelo dobro odrezali. Večinoma so se uvrščali od 1. do 5. mesta.

V občini Ravne je 5 gasilskih domov; v Kotljah je dokončan, ravenskega popravljajo in dograjujejo zdaj, trije pa na to še čakajo (Prevalje, Mežica, Črna). Prav tako sta v občini dve gasilski orodišči.

Zveza ima 16 gasilskih avtomobilov: 1 avtociстерno, 4 kombinirane gasilske vozove, 5 orodnih avtomobilov, 5 lahkih gasilskih vozil (kombije) in 1 komandno vozilo (terenski voz džip). Prav tako ima 12 motork (rabili bi še 3), 3645 m tlačne cevi (rabili bi je še 855 m), 22 lestev (potrebovali bi jih vsaj še 5) in 16 UKV/r

sprejemnikov (manjka jih še vsaj 10). Po sedanjem programu bi nujno potrebovali še 1 kombiniran gasilski voz, 1 gasilsko raztezalno lestev ali plato, 1 reševalno vozilo za reševanje in gašenje pri cestnoprometnih in drugih nesrečah in 1 opremo za odstranjevanje nevarnih tekočin pri cestnoprometnih nesrečah.

Nezadostna opremljenost pa ni edina težava občinske gasilske zveze. Tudi sistem obveščanja — alarmiranja v občini je zelo pomanjkljiv. Zdaj ga izboljšujejo skupaj z oddelki za splošni ljudski odpor in družbeno samozasčito.

Na Ravnah pa imajo še en problem. Zaradi trmoglavosti in nerazumevanja posameznih funkcionarjev se industrijska gasilska enota železarne in gasilsko društvo ne moreta združiti. Eno močnejše društvo bi namreč zadostovalo potrebam varstva pred požari v kraju, pa tudi sredstva bi tako lahko gospodarneje zbirali in trošili.

H. M.

IZ STARIH KNJIŽEVNOSTI

Miguel de Cervantes Saavedra (1547—1616) spada ne le v vrh španske književnosti, ampak je davno svetovno priznani klasik proze. Kdo še ni slišal za njegovega Don Kihota ali ga videl na filmskem platnu? Don Kihot in njegov sluga Sančo Panso spadata med nesmrtno like svetovne literature. Prvi večno stremi

iz realnosti k vzvišenim ciljem, tako zazrt v visoke ideale, da ne vidi več sveta okoli sebe in se zato pogosto smeši, drugi pa je realnost sama in s tem protitež idealizmu.

Poglejmo za poskušino odlomek, v katerem ranjenega viteza v gostilni povijejo, on pa misli, da je v gradu.

Miguel de Cervantes Saavedra

DON KIHOT

(odlomek)

»Kako je ime temu vitezu?« je je vprašala Maritorna.

»Don Kihot iz Manče,« je odvrnil Sančo Pansa, »vitez prigradnik, eden najboljših in najsilnejših, da takega svet že dolgo ni videl.«

»Kaj pa je to vitez prigradnik?« je vprašala dekla.

»Kaj ste od včeraj na svetu, da še tega ne veste?« se je začudil Sančo Pansa. »Vedite torej, draga moja, da je vitez prigradnik človek, ki je, še preden zineš, tepen in cesar hkrati; danes je najnesrečnejše bitje in največji siromak na svetu, jutri pa bo že imel dve ali tri kraljeve krone za svojega oprodo.«

»Kako pa potlej to,« je dejala krčmarica, »da, kot kaže, še grofije nimate, ko vendar služite tako imenitnemu gospodu?«

»Zgodaj je še,« je odgovoril Sančo, »saj ne bo niti mesec tega, kar iščeva prigrad, pa dosihdob nisva še na nobeno pravšnjo naletela. Včasih je že tako, da človek nekaj išče, pa kaj drugega najde. Ali rečem vam tole: če moj gospod don Kihot pozdravi te rane ali padeč in če tudi sam zaradi njih ne ohromim, potlej svojih upov ne bi zamenjal za najboljšo grofijo na Španskem.«

Don Kihot je ves ta pomenek zelo mirno poslušal; tedaj pa je v postelji sedel pokonci, kolikor je pač šlo, prijel krčmarico za roko in ji dejal:

»Verjemite mi, prelepa gospa, da se lahko srečno blagrujete, ker ste v tem svojem gradu vzeli pod streho mene, človeka, ki ga le zato ne hvalim, ker po navadi pravijo, da se lastna hvala pod mizo valja; toda moj oproda vam bo povedal, kdo sem. Samo to vam rečem, da bom večno obdržal zapisano v svojem spominu uslugo, ki ste mi jo izkazali, in da vam bom zanj hvaležen, dokler bom živ.«

Zbegane so bile krčmarice, njena hči in dobra Maritorna, ko so slišale, kakšne kvasi ta klatic vitez, ki so ga toliko razumele, kakor da bi govoril po kitajsko; le to so razbrale, da s svojimi ponudbami cika na ljubezen. Ker niso bile navajene takega govorjenja, so ga gledale in se čudile in zdel se jim je drugačen od ljudi, s katerimi so imele opravka. Nato so se mu po krčmarsko zahvalile za njegove ponudbe in ga pustile samega, Asturka pa je obvezala Sanča, ki ni bil zdravljenja nič manj potreben kot njegov gospod.

Fotografije za to številko so prispevali: A. Černe, F. Kamnik, F. Rotar, oddelek za propagando in oddelek za informiranje.